

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

GROBOVI ŽRTEV NAŠE-
GA LJUDSTVA SO NA-
RODNOSTNI MEJNIKI, KI
JIH NE MORE ZANIKATI
NOBEN NAROD, NOBE-
NA OBLAST NA SVETU.

LETNIK II.

DUNAJ, V PETEK 14. III. 1947

ŠTEV. 15 (43)

Življenska sila in borbena volja slovenskega ljudstva na Koroškem sta neizčrpni

Lepo uspela prireditve v Borovljah

V nedeljo so bile Borovlje zelo razgibane. Že dopoldne so prihajali delegati na mladinsko konferenco in na konferenco AFŽ. Popoldne pa je bilo gostovanje št. Jakobčanov z igro »Rojstvo v nevihti«, za katero je vladalo ogromno zanimanje že več dni prej, ker je bila vsa dvorana že razprodana.

Mladinska konferenca je pokazala veliko delavnost mladine boroveljskega okraja. Predvsem se je videla volja do samostojnega dela in velik napredek, ki so ga dosegli od zadnje konference. Politični pregled je podal mladinec tov. Krasnik Tevže. Pokazal je, da se naša mladina zaveda svojih nalog in da je na pravi poti.

Iz organizacijskega referata tovarišice Rulič Micke pa smo videli, kaj vse je mladina že napravila in kakšne načrte ima za bodoče delo, predvsem

kaj vse namerava napraviti v času tekmovanja.

Po pregledu dela je nad sto prisotnih mladinskih delegatov šlo z zastavo in pesmijo na boroveljske ulice ter nabilo table s slovenskimi napisi. Nacistični elementi so kljub prisotnosti nenavadno velikega števila žandarmerije in drugih organov oblasti vse table že tekom pol ure po vsem mestu odstranili. Edina intervencija oblasti — in to okupacijskih — ta dan je bila v tem, da so odvzele fotoaparate organizacijskemu sekretarju POOF-a tov. Francu Primožiču, ki je fotografiral, kako slovenska mladina daje Slovenski Koroški slovensko lice.

Popoldne je bilo gostovanje št. Jakobčanov z igro »Rojstvo v nevihti«. Boroveljski pevci so miting otvorili s pesmijo »Hej, tovariši!« in »Svobodna Slovenija«.

„S svojo borbo postavljamo mejnike, od katerih ne bomo nikdar odstopili“

Nato je spregovoril organizacijski sekretar POOF-a tov. Primožič. V jedrnatem govoru je na kratko orisal položaj koroških Slovencev danes. Nakazal je, da stopajo koroški Slovenci pred Moskvo leta 1947 kot del zmagovitega naroda po svoji pravici, medtem ko bo Avstrija v Moskvi stopila pred svoje sodnike. Dotaknil se je najvažnejših ugotovitev spomenice FLRJ, ter v nadaljnjem izvajanju ugotovil, da je kljub slovesnim zagotovilom odnos tako okupacijskih kot avstrijskih oblasti do koroških Slovencev pristranski in to na škodo Slovencev. Dejal je med drugim:

»Slučajno je angleški vojak ustrelil v Železni Kapli tov. Tatjano, čisto slučajno so zaprli na desetine naših tovarišev — antifašistov, slučajno so že sedemkrat zaprli Kolenika Filipa, partizanskega invalida, mu priredili šest hišnih preiskav in ga je žalila FSS, slučajno so z angleškim tovornim avtomobilom povozili devet slovenskih antifašistov. Temu pravijo prometna nesreča! Vsi očividci pa so prepričani, da je bila stvar izvedena namenoma. To smatramo za najgusnejši fašistični zločin izvršen po končani vojni nad koroškimi Slovenci.

Avstrijske oblasti na Koroškem izpolnjujejo oporoko vojnega zločinca Gauleiterja Rainerja. V kolikor tega ne morejo doseči z domačimi, jo izpolnjujejo še z inozemskimi fašisti. Tudi organi okupacijske oblasti ima-

jo v svoji službi inozemske fašiste, tako imenovane emigrante, ki so pobegnili iz raznih držav, pobarvani z vsemi mogočimi nacifašističnimi barvami. Primerov delovanja nacistov v javnem življenju je nešteto, od deželne vlade pa do zadnje občine in žandarmerijske postaje. V Borovljah imamo kričeč primer. V ljudski šoli poučuje Orlič Štefka, bivša voditeljica BDM, voditeljica Hitlerjevskega otroškega vrtca in sestra vojnega zločinca orožnika Orliča iz Zel. Kaple. Za ta primer ni potreben noben komentar. Bolj kot kdaj koli prej moramo danes nadaljevati borbo proti fašizmu. Ne bomo odnehali, dokler ne bo zadnji fašistični zločinec odstranjen iz službe in kaznovan in dokler ne bo zadnji emigrant — inozemski fašist zapustil Slovenske Koroške.

Poslušalci so izražali očitno ogorčenje nad oblastmi. V nadaljevanju svojega govora je tov. Primožič pokazal na potrebo, da morajo koroški Slovenci neomajno nadaljevati svojo borbo za združitev z ostalim Slovenskim narodom, če se hočejo izkazati vredne padlih žrtev. Končal je z besedami: S svojo borbo postavljamo mejnike in od njih ne bomo nikdar in nikoli odstopili!

Ljudstvo je z navdušenim odobravanjem spremljalo izvajanja govornika.

Nato je sledila igra »Rojstvo v nevihti«, ki so jo št. Jakobčani zelo dobro podajali. Zadnji prizor, ki prikazuje zmago partizanov nad fašisti, se je globoko dojmil vseh prisotnih.

Krvavo fašistično nasilje nas ne bo odvrnilo od naših zahtev

Protestno pismo POOF-a Medzavezniškemu kontrolnemu svetu na Dunaju

Neposredno po zločinu nad slovenskimi delegati je Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško poslal na Medzavezniško komisijo protestno pismo, v katerem ugotavlja, da niso bili storjeni resni ukrepi, da bi se preprečili nacistični izpadi proti koroškim Slovincem in teroristično delovanje vojnih zločincev ter fašističnih emigrantov. Pokrajinski odbor OF zahteva kontrolo nad izvedbo preiskave, ker po pisanju listov hočejo prikazati zločin kot navadno prometno nesrečo. Nato pismo nadaljuje:

»Ob tej priliki odločno obsojamo politiko ščitenja nacistov, vojnih zločincev in fašističnih emigrantov. Protestiramo proti sovražnemu odnosu do Osvobodilne fronte, predstavnice koroških Slovencev, ki ga kaže deželna vlada in vodilni predstavniki večinskih avstrijskih strank. Na ta način vzpodbujajo z nacističnim duhom prepojene elemente k nasilju nad koroškimi Slovenci.

Smatramo, da za današnje stanje na Koroškem nosijo odgovornost britanske oblasti, ki dve leti po vojni puščajo na svobodo ali celo jemljejo v službo vojne zločince in fašistične emigrante. Zahtevamo, da se izvede v deželi resnična demokratizacija in da se vojni zločinci in fašistični emigranti odstranijo.

Pričakujemo, da krvavi opomin devetih žrtev zločina v Celovcu ne bo ostal tako brez odmeva, kakor vse naše dosedanje vloge. Obenem ponavljamo v imenu vseh koroških Slovencev, da nas to fašistično nasilje ne bo odvrnilo od naših zahtev, ampak da nas nasprotno še bolj utrjuje v prepričanju, da je za nas koroške Slovence edina rešitev in edino jamstvo, da bomo obvarovani nadaljnega nacističnega in šovinističnega nasilja — priključitev k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Moskovska konferenca bo gradila na temeljih krimskih in potsdamskih sklepov

10. marca je v Moskvi svet zunanjih ministrov pričel s svojim delom. Vsa svetovna javnost posveča temu zasedanju največjo pozornost v pričakovanju, da se bodo tu pravično reševala vprašanja, ki pomenijo velik korak k dokončni ureditvi poveljne Evrope.

V svojem otvoritvenem govoru sovjetski zunanji minister Molotov ni zakrival teže nalog, ki jih bo moral svet ministrov reševati. Vendar je poudaril, da pomenijo zgodovinski sklepi krimske in potsdamske konference trdne temelje in veliko jamstvo za uspešno delo sedanjih posvetovanj.

Potvorjena poročila o zločinu

Čeprav je bilo povsem jasno, da gre za organizirano zločinstvo, je skušala Varnostna direkcija za Koroško uradno prikazati zločin kot navadno avtomobilsko nesrečo, češ da je neki angleški tovorni avtomobil zaneslo v skupino slovenskih delegatov, ki so se vračali domov. V tem smislu so prinesli poročilo vsi avstrijski reakcionarni listi. Posebno »duhovito« je poročala celovška »Neue Zeit«, ki je vedela povedati, da je prišlo do nesreče, ker je vozač na mostu čez Glinu hotel obrniti svoj tovorni avtomobil. Isti list je 11. marca prinesel poročilo o »politični avtomobilski nesreči v Celovcu«, ne da bi bilo iz njega razvidno, kdo je »nesrečo« zakrivil.

Tako obveščanje javnosti dovolj nazorno označuje smisel za resničnost poročanja, hkrati pa jasno kaže, koliko so vredna uradna poročila celovške varnostne direkcije in avstrijskih reakcionarnih listov.

Poškodbe žrtev zločina so zelo resne

Člani Pokrajinskega odbora so se v bolnici zanimali za stanje žrtev in dobili o ponesrečenih naslednja pojasnila:

Najtežje je poškodovana Štefka Zudermann, ki ima počeno lobo na glavi in tri velike rane na glavi.

Rulič Ana, Kuhar Helena, Mak Pavla in Marija ter Kaki Maks imajo vsi pretresene možgane, vendar je upravičeno upanje, da poškodbe ne bodo imele preresnih posledic. Rulič Ana in Kuhar Helena imata poleg tega pretisnjen prsni koš, Mak Pavla pa še rane na glavi in po obrazu, ter poškodbe na hrbtenici. Tudi Mak Marija ima dve večji rani na zadnji strani glave.

Schüttelkopf Miha, Černe Alberta in Zitterer Filip so odnesli lažje poškodbe.

Vse žrtve so bile po zločinu prepejlane v bolnico, ki je komaj 300 m od kraja zločina.

Po dogovoru, ki so ga zunanji ministri sklenili že v New Yorku, se bo obravnavalo v Moskvi najprej vprašanje Nemčije, ki je nedvomno glavno vprašanje moskovskega zasedanja, šele po tem bodo obravnavali avstrijsko vprašanje in se dotaknili tudi Kitajske. Izkušnje med prvo in drugo svetovno vojno so jasno pokazale napake versajškega miru. Versailles je dovolil Nemčiji, da je v kratkem obdobju obnovila svojo vojaško moč in svojo napadalnost. Kratkovidna politika zapadnih sil je dovela do Münchna in do nove vojne. Izkušnje teh let zahtevajo, da se takšne napake ne bodo več ponavljale. Nemčija ne sme več postati udarna pest imperializma. Ustvariti bo treba demokratično in miroljubno Nemčijo, ki ne bo imela možnosti, da ogroža svoje sode.

V ta namen je treba dosledno izvajati politiko vojaške in gospodarske razorožitve Nemčije, kakor je bilo sklenjeno v Potsdamu.

O dosedanjih uspehih demilitarizacije in denacifikacije, o povrnitvi vojne škode, o gospodarskih in finančnih vprašanjih Nemčije, je izdelal Zavezniški kontrolni svet za Nemčijo poročilo, ki bo služilo kot osnova za delovni program zasedanja. Poleg tega bodo razpravljali tudi o bodoči dr-

žavni ureditvi Nemčije, o sklenitvi mirovne pogodbe in o dokončni razorožitvi.

Na prvem sestanku so se zunanji ministri sporazumeli, da bodo njihovi pooblaščenca tudi v Moskvi nadaljevali z delom, ki so ga pričeli v Londonu. V ta namen so določili svoje namestnike za nemško in avstrijsko vprašanje.

Vprašanje Avstrije bo prišlo na vrsto šele potem, ko bodo pretresli vprašanje Nemčije.

Moskovsko »Novoje vremja« posveča avstrijskemu vprašanju članek, kjer pravi na koncu:

»Politični prekupčevalci v Avstriji bi se radi odtegnili odgovornosti za sodelovanje v Hitlerjevi vojni. Že sedaj se pripravljajo na to, kako bi sabotirali bodočo pogodbo o demokratičnem razvoju in neodvisnosti Avstrije. Ni se še posušilo črnilo na osnutkih in že poskušajo, da bi ovrgli vrednost tega važnega dokumenta. Izkušnje zadnjih let so pokazale demokratičnim narodom, kakšno nevarnost pomenijo žarišča fašizma in reakcije celo v majhnih državah. Zato se bodo našle v svetu sile, ki bodo znale preprečiti, da bi Avstrija postala tako žarišče.«

Sokrivda Avstrije zaradi udeležbe v Hitlerjevi vojni

„Krasnaja zvezda“ prinaša članek o odgovornosti Avstrije za sodelovanje v Hitlerjevi vojni in pravi med drugim:

„Moskovska deklaracija je opomnila Avstrijo, da se ne bo mogla odtegniti odgovornosti za sodelovanje v vojni ob strani fašistične Nemčije, kakor tudi, da se bo pri dokončnem povojnem odločanju upošteval predvsem njen prispevek pri osvoboditvi svoje zemlje.

Znano je, da moskovska deklaracija ni bila sprejeta v Avstriji kot opomin in poziv. Kljub temu pa skušajo danes vladajoči avstrijski krogi skaziti zgodovinska dejstva in prikriti resnično vlogo Avstrije med vojno. Že v preteklem letu je skušal kancler razširiti pripovedko, da se je Avstrija sama osvobodila. Prav tako je bila naloga Rdeče-Belo-Rdeče knjige, prepričati svet, da se Avstrija ne sme klicati na odgovor zaradi njenega sodelovanja v hitlerjevskem napadu. Isti cilj je zasledovala tudi spomenica avstrijske vlade, predana konferenci namestnikov zunanjih ministrov v Londonu.

Resnica pa je drugačna. Samo po podatkih avstrijskega kulturnega instituta je bilo med drugo svetovno vojno 500.000 Avstrijcev na novo v vrstah hitlerjevskih vojni enot. Od leta 1938 do leta 1945 je dala Avstrija Hitlerjevi Nemčiji 1.500.000 do 1.600.000 oficirjev in vojakov. To število predstavlja dve tretjini vsega odraslega avstrijskega prebivalstva. Iz tega je bilo formirano 35 divizij, ki so vse aktivno sodelovale v borbah; 17 divizij se je borilo na sovjetsko-nemški fronti, 10 divizij pa proti Jugoslaviji.

Za sprejem v gestapo in SS formacije so veljali za Avstrijce isti pogoji kakor

za Nemce iz Reicha. Avstrijske fašistične divizije so bile v dnevnih poročilih hitlerjevske glavne komande često pohvaljene, ker njihova borbenost ni zaostajala za vrednostjo nemških oddelkov.

Po pripojitvi k Nemčiji je bilo samo v vzhodnih predelih Avstrije na novo zgrajenih ali ponovno vzpostavljenih 153 večjih in srednjih vojni obratov.

Krivda Avstrije pa je še večja zaradi tega, ker se je do poslednjih dni vojne bojevala na strani Nemčije. Napad na Dunaj je zahteval od sovjetskih čet velike žrtve, ker se je poleg Nemcev tudi mnogo Avstrijcev trdovratno upiralo napredovanju Rdeče armade in s tem osvobojenju svoje domovine.

V povojni Avstriji še oddaleč niso ukrenili vsega, kar naj bi pripeljalo deželo na pot demokracije.

Ni ravno redkost, da so vodilna mesta v rokah kolaboracionistov. Tako je poslala ljudska stranka kot svojega predstavnika na konferenco opolnomočencev v Londonu enega strankinih voditeljev Schumyja, človeka, ki je odkrito sodeloval z nacisti.

Vsa navedena dejstva pričajo, da Avstrija ničesar ni prispevala k svoji osvoboditvi in da ni doprinesla svojega deleža k stvari Združenih narodov. Poskusi avstrijskih predstavnikov, da bi oprali Avstrijo odgovornosti za njeno sodelovanje v zločinski vojni na strani Nemčije, se ne dajo opravičiti. Ramo ob rami s hitlerjevsko Nemčijo se je Avstrija borila proti Združenim narodom in zato se ne more odtegniti soodgovornosti za ogromno škodo, ki so jo fašistični osvajači prizadejali svobodoljubnim narodom.

ški poslaniški tajnik na Madžarskem) do sporazuma.

Vlada ZDA je skušala s posebno noto posredovati pri predstavnikih SZ v Medzavezniški komisiji za Madžarsko. V svoji noti smatra vlada ZDA Kovacsevo aretacijo za vmešavanje v madžarske notranje razmere in predlaga, naj bi se ustanovila zavezniška komisija, ki bi zadevo preiskala. Sovjetski predstavnik general-lajtnant Sviridov je zavrnil noto ZDA in odklonil poskus ameriškega vmešavanja v prilog zaročnikov. Poudaril je, da je stranka malih posestnikov sama ugotovila popolno krivdo vseh zaročnikov, ki pripadajo njeni stranki, jim odvzela poslansko imuniteto ter bila soglasna s tem, da se izroči sodišču. Aretacija Bele Kovacs nikakor ni vmešavanje sovjetskih okupacijskih oblasti v notranje zadeve Madžarske zaradi tega, ker je rovaril proti sovjetskimi okupacijskim četam. Nasprotno pa bi ustanovitev mešane medzavezniške komisije v zvezi z odkritjem zarote dejansko pomenila vmešavanje v notranje zadeve madžarske republike.

Avstrija še vedno strada

Iz vseh dežel Avstrije prihajajo poročila o razburjenju med prebivalstvom, ki na nove nakaznice ni prejelo dovolj hrane. Obklajenih je 1500 kalorij, ki jih pa ni dobila niti ena dežela. Tako so v Salzburgu prejeli prvih 11 dni sedanje dodelitvene dobe samo 570 kalorij na dan in tudi po dodelitvi nakazanih količin za navadne upravičence ne bodo prejeli več kakor 648,9 kalorij. Na Štajerskem dodeljene količine že dalj časa ne presegajo 1000 ali 1100 kalorij. Tudi na Dunaju ni nič drugače. Na nakaznicah je sicer še vedno napisanih 1546 kalorij, dejansko pa jih dobi navadni potrošnik komaj 1100, 1000, če ne še manj. Upravičenec bi na primer moral dobiti na nakaznico krompir, a ga na vsem Dunaju ni že tri dodelitvene dobe. Prav tako je s koruzno moko. V mnogih pekarnah niti ni dobiti nakazanega kruha, ker pekarne ne dobijo dovolj moke. Nič čudnega, če se množijo po raznih krajih in mestih demonstracije in v mnogih podjetjih delavci stavkajo. Tako so bile na primer 8. marca velike demonstracije žena v Leobnu in Judenburgu. Žene so nosile napise „Kdor je lačen, naj gre z nami“, „Zahtevamo obljubljenih 1500 kalorij“. Žene so zahtevale boljšo gospodarsko in trgovsko politiko, takojšnji začetek obnovitvenih del v Avstriji in odstranitev razseljenih oseb. Štajerske žene so sprejele resolucijo, ki ugotavlja, da lahko te zahteve izpolni sa-

mo novo, resnično demokratično ljudsko predstavništvo, ki bo izrazil ljudske volje. Zato ne bodo mirovale, dokler ne dosežejo novih volitev.

Tem demonstracijam so sledile še demonstracije v Kapfenbergu in Brucku, v Innsbrucku pa so žene poslale deželnemu glavarju dve deputaciji. Na Dunaju so delavci različnih podjetij protestirali proti nezadostnemu nakazilu živil s tem, da so stopili v stavko. Zasopniki teh podjetij so opozorili prehranbenega ministra Sagmeistera na neznosne razmere. Minister jim je odvrnil, da v resnici nima ničesar in da proglas zveznega kanclerja veleposestnikom in velikim kmetom, naj priskočijo na pomoč z živili, ni rodil nobenega uspeha. Velike večine živil sploh ni mogoče zbrati. Zvezne dežele nočejo oddajati svojega krompirja in žita, ker hočejo zadovoljiti predvsem potrebe lastne prehrane pred bodočim pomanjkanjem. Prehranbeni minister je obljubil svojo omoč, hkrati pa takoj izjavil, da pred majem ni treba imeti nikakega upanja, da bi se položaj prehrane izboljšal.

Lakota v Avstriji je najboljši dokaz, da zdravega gospodarstva ne more biti brez točnega načrta. Prehranbeno gospodarstvo bi moralo voditi enotno in strogo vodstvo, pri katerem naj bi na demokratičen način sodelovalo vse ljudstvo, predvsem delavci in kmetje. Druge poti ni.

KONEC PRUSIJE

Pod tem naslovom piše „Krasnij flot“:

„Sprejeti zakon o likvidaciji Prusije je velikega zgodovinskega pomena. S Prusijo je odstranjena s sveta tista temna sila, ki si je v preteklem stoletju podvrgla vsa nemška področja, vtisnila nemškemu gospodarstvu in politiki svoj pečat in okužila Nemčijo s tisto posebno prusko nesramnostjo, z zaničevanjem do drugih narodov, z nenasitljivo grabežljivostjo in težnjo po ropanju in pustošenju tujih dežel.

Za vse vzhodne sode Nemčije ima likvidacija pruske države prav poseben pomen, saj je bila Prusija že od nekdaj glavni sovražnik slovenskih narodov, ki je imela v načrtu „Drang nach Osten“.

Pruska država, zgrajena na grobovih zapadnih Slovanov in Litvancev, je bila vedno predstraža nemške napadalnosti. Leta 1870 do 1871, po porazu Francije, ni prišlo do združitve nemških dežel z meščansko revolucijo in tudi ne v obliki meščanske demokratične republike. Združitev je napravila „revolucija od zgoraj“. Nemčija je tako postala povečana Prusija.

Nemško imperialistično meščanstvo, ki je konec 19. stoletja pričelo borbo za novo razdelitev sveta, je našlo v pruskih junkeh svojih vojakov, ki so bili pripravljeni vsakemu prerezati grlo. Pruski duh je stopil v službo nemških industrijcev, ki so iskali novih tržišč za svoje blago. Krvava megla, ki se je spuščala od 70 let devetnajstega stoletja čez vso Nemčijo, je bila neposredna posledica pruskega duha, ki je prodiril v vsa področja življenja.

Hitler je te s sovraštvom do ljudi izpolnjene nazore razvil dalje in jih strahotno izpopolnil. V veliki domovinski vojni je sovjetsko ljudstvo odkrilo s tem, da je razbilo Prusijo, pred vsem svetom gnulobno in zavrženost pruskih „idej“.

Demokratične reforme, ki se izvajajo v sovjetski zasedbeni coni, so uničile gospodarsko osnovo prusovstva in napravile prvi korak za miren razvoj nekdanjih pruskih dežel.

Prusija je uradno prenehala obstojati kot država. Naloga vsega naprednega človeštva je, da iz Nemčije za vselej izžene zloglasni pruski duh in prepreči ponovno oživiljenje prusovstva, naj si bo že v tej ali drugi obliki.

POLJSKO - ČEŠKOSLOVAŠKA POGODBA NOV KORAK K UTRDITVI MIRU

Češkoslovaški ministrski predsednik Klement Gottwald je ob podpisu poljsko-češkoslovaške pogodbe na tiskovni konferenci z inozemskimi novinarji poudaril pomen sklenjene pogodbe. Podpisali so jo isti dan, ko se je pričela moskovska konferenca zunanjih ministrov. To simbolično dokazuje, da med Poljsko in Češkoslovaško ni različnih mnenj glede nemškega vprašanja. Na vprašanje, ali sedanja angloameriška politika v Nemčiji ne ogroža miru, je predsednik češkoslovaške vlade odvrnil, da stremi politika Češkoslovaške za tem, da se izkorenini prusko junkerstvo ter od-

stranijo baroni, finančni in industrijski mogotci. Temu cilju se najbolj približuje politika v sovjetski coni Nemčije. Gottwald je na koncu naglasil velike možnosti, ki jih ima poljsko-češkoslovaško gospodarstvo sodelovanje.

PIESCH ODPSTOPI

Na seji koroške deželne vlade 12. marca je deželni glavar Hans Piesch podal svojo ostavko. Namestnik deželnega glavarja Ferlitsch bo vodil njegove posle do izvolitve novega deželnega glavarja.

AMERIŠKI NAČRTI Z AVSTRIJO

„Daily Worker“ piše o moskovski konferenci med drugim takole:

„Amerikanci upajo, da bodo v Avstriji zavzeli položaj Nemcev. Politično naj bi bila Avstrija v rokah domačih reakcionarjev in fašistov v ljudski stranki, gospodarsko pa podrejena dolarju. Z močno podporo Vatikana, s krediti, posojili in s popolnim vplivom v avstrijski industriji upajo Amerikanci doseči uspešno kontrolo nad Avstrijo.“

Drobne novice

Italijanska mladina na obisku pri jugoslovanski mladini V Beograd je prispela delegacija italijanske napredne mladine „Il fronte di Gioventu“ na uraden obisk Ljudske mladine Jugoslavije. Na postaji so jo prisrčno sprejeli člani Centralnega odbora LMJ. Član italijanske delegacije Antonio Gioletti je izrazil radost italijanske mladine, da lahko pozdravi junaško mladino Jugoslavije. Italijanska mladinska delegacija bo v pričetku aprila navzoča pri otvoritvenih delih na mladinski progi Samac-Sarajevo.

Sovjetski pesnik Tihonov izdal pesmi posvečene Jugoslaviji. V teh pesmih slavi junaštvo jugoslovanskih narodov v borbi proti fašističnim okupatorjem in radost osvobodjenega ljudstva, ki pričena novo, svobodno življenje. Tihonov je črpal motive za svoje novo delo iz svojega nedavnega potovanja po Jugoslaviji.

Delavci premogovnika Konjščina na Hrvatskem so ob priliki 29-letnice Sovjetske armade pri tekmovanju izvajali veliko zmago. Dnevno proizvodnjo so ta dan prekoračili za 32 odstotkov. Najboljši delavci in delovni kolektivi so prejeli posebne nagrade.

Pogozdovanje v LR Makedoniji. V LR Makedoniji je približno 30.000 hektarov gole zemlje, kar znaša 5 odstotkov celotne površine republike. Pogozdovanje in regulacija hudournikov sta važna gospodarska problema Makedonije. V pogozdovni akciji lanskega leta je bilo vzgojenih dva milijona 500.000 gozdnih sadik. To delo je opravilo prebivalstvo po večini brezplačno in prostovoljno. Pomladni načrt predvideva pogozdovanja v skoraj vseh okrajih Makedonije. Letos bodo pogozdili 1.400 ha.

OKOLI ZAROTE NA MADŽARSKEM

Omenili smo že, da je bila na Madžarskem odkrita zarota proti republiki. Eden od voditeljev zarote Istvar Szentmiklossy je izjavil pred sodiščem:

„Naše ilegalno gibanje je imelo namen strmoglaviti demokracijo na Madžarskem.“

To je bil končni cilj zaročnikov. Veliko vlogo je igrala pri zaroti stranka malih posestnikov in zlasti njeni visoki funkcionarji. Sekretarja stranke Bela Kovacs so prijeli sovjetske oblasti, ker je s svojim delovanjem rovaril proti Sovjetski zvezi. Eden od obtožencev Szentivani je dejal, da so bili zaročniki pripravljeni na vse: bili so pripravljeni ponovno vzpostaviti Habsburžane, Hortyja ali kogar koli, samo ene stvari niso mogli trpeti na Madžarskem in to je: sedanjega demokratičnega sistema. O Beli Kovacsu je dejal isti obtožec:

„Naši ljudje in moji znanci so imeli zveze s tujimi poslaniki. Bela Kovacs se je sestajal z vodilnimi osebnostmi na inozemskih poslaništvih. Znano mi je, da je prišlo med Kovacsem in Squiresom (bivši ameri-

SPOMENICA

KOROŠKIH SLOVENCEV

KONFERENCI ZUNANJNH MINISTROV V MOSKVI

Na plenumu Pokrajinskega odbora OF za Slovensko Koroško dne 7. 3. v Celovcu je bila sprejeta spomenica koroških Slovencev za konferenco zunanjih ministrov v Moskvi. V naslednjem prinašamo celo besedilo:

Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško — vodstvo koroških Slovencev v borbi za osvoboditev, nastalo v času vojne proti nemškemu fašizmu — se je obrnil že ob pričetku konference namestnikov zunanjih ministrov v Londonu na predstavnike zaveznikov in na vso svetovno demokratično javnost, v pričakovanju, da se bodo ob mirovni pogodbi z Avstrijo pravično rešile utemeljene zahteve dela slovenskega naroda, koroških Slovencev, po združitvi z ostalimi Slovenci in drugimi Jugoslavlani v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Koroški Slovenci smatramo v celoti kot izraz naših lastnih zahtev predlog in utemeljitve, ki jih je predložila vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije konferenci pomoč-

nikov zunanjih ministrov v Londonu. Ta predlog predstavlja pravično rešitev naše usode in izpolnitev naše težke borbe za osvoboditev. Koroški Slovenci vidimo v taki rešitvi edino resnično zagotovilo, da ne bomo v prihodnosti ponovno izpostavljeni preganjanju in nasilni germanizaciji, pred čemer nas še posebno svarijo izkušnje preteklosti in današnje razmere na Koroškem.

Ker je na tehtnici usoda dela slovenskega naroda in ker se tako s strani avstrijskih kot s strani drugih, jugoslovanskih zahtevam nenaklonjenih krogov navajajo v izpodbijanje naše pravične zahteve razni netočni argumenti in neresnične trditve, smatra Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za potrebno, da v imenu vseh koroških Slovencev predloži visokemu predstavništvu velikih zaveznikov držav in vsej svetovni demokratični javnosti nekatera pojasnila o položaju in zahtevah koroških Slovencev.

roški Slovenci smo dokazali s svojo borbo proti fašizmu za ceno najtežjih žrtev, da hočemo ostati tudi v miru združeni skupaj z vsemi jugoslovanskimi brati.

Plebiscit pa je — po svoje — ovrгла tudi Avstrija sama s tem, da je

ignorirala določila saintgermainске pogodbe in ni izpolnila obveznosti, ki jih je takrat prevzela.

S plebiscitom se je začela nova etapa v nasilni germanizaciji Koroške, silnejša in brutalnejša od vseh prejšnjih.

Načrtno so odstranili slovensko izobraženstvo in izrinili slovenski jezik iz javnosti

Takoj po plebiscitu je moralo zapustiti Koroško skoro vse zavedno izobraženstvo. Tako se je izselilo v Jugoslavijo nad 30 (trideset) ogroženih slovenskih duhovnikov, in skoro vsa laična inteligenca. Na njihova mesta so prišli večinoma Nemci in avstrijski šovinistični elementi. Zavedni Slovenci so bili odstranjeni iz vseh javnih in drugih pomembnejših služb. Njihova mesta so zasedli elementi, ki so se umaknili iz nekdanjih dežel avstro-ogrske monarhije, predvsem z Balkana in iz Sudetov, ki so bili že tam znani po svojem germanizatorskem delovanju. Prav tako so odslovili iz služb mnogo slovenskih delavcev. Proti zavednim Slovincem so uprizarjali hujskaške gonje in zločinske napade. Tako so 16. februarja leta 1921 naročeni morilci obstrelili slovenskega dekana Limpla. Zločinci, ki jih ljudstvo pozna, so ostali nekaznovani. Na slovenski prireditvi v Škocijanu istega leta je šovinistična tolpa težko poškodovala slovenskega narodnega poslanca župnika Poljanca, ki so ga leta 1938 zastrupili nacisti v zaporu. Iz šol, cerkva in uradov je bil v nekaj letih po plebiscitu slovenski jezik popolnoma izrinjen. V kolikor so

v začetku še obstojale utrakvistične šole, so se vodile v strupenem velenemskem duhu kot uspešnejše sredstvo za ponemčevalne namene. Kasneje pa so to nalogo prevzeli otroški vrteci z namenom, da se otrokom že pred vstopom v ljudsko šolo izruje materni jezik. Ob vsaki priložnosti so zasramovali slovenske otroke zaradi njihovega porekla, ali zaradi slovenske govorice izven šol in jim na vse načine zastrupljali narodno zavest. Dejstvo, da so nacisti leta 1944 praznovali 20 letnico delovanja prvega nacističnega krožka med učiteljstvom, dokazuje, kakšna je bila vloga nemških učiteljev na Koroškem. Od leta 1920 do 1945 ni prišel iz učiteljskega v Celovcu niti en slovenski učitelj, ker je organizacija za ponemčevanje Slovenske Koroške — »Heimatbund« imela kontrolo nad sprejemanjem novih dijakov. V uradih kmalu ni bilo več niti sledu o uradovanju v slovenščini, saj se je pogostoma zgodilo, da je bil človek aretiran celo zaradi slovenske besede, izgovorjene na vlaku. Vse to se je vršilo v znamenju kasnejše oficijelne zapovedi nacizma: »Kärtner, sprich deutsch!«

O nasilni germanizaciji Koroške

Koroški Slovenci smo dediči tistega dela slovenske zemlje, kjer je nastala prva slovenska država — Karantanija in kjer je bilo dolgo časa politično in kulturno središče vsega slovenskega naroda. Na tej zemlji že dolga stoletja vodimo Slovenci trd boj za svoj narodni obstanek proti nemškemu prodiranju na jug. Ta boj je postajal toliko ostrejši, v kolikor močnejše so se razvijale imperialistične velenemske težnje prodrati do Jadranskega morja, dosegel pa je višek po prvi svetovni vojni in v dobi nacističnega terorja.

Že v avstro-ogrski monarhiji je bilo eno glavnih orožij za germanizacijo nemško šolstvo. Takoj ob uvedbi splošne šolske obveznosti je nastal tip utrakvistične šole, kjer se je poučevalo v strupenem nemškem duhu in dopuščalo le toliko slovenščine, kolikor je bilo potrebno za ponemčevanje popolnoma slovenske mladine. Leta 1880 je bil ustanovljen »Deutscher Schulverein«, poznejša »Südmärka« s posebno nalogo, da s po-

močjo šole in učiteljstva pospeši tempo germanizacije in je dobil za to na razpolago velike podpore države. V javni aparat so sprejemali le zagrizene Nemce, ljudi velenemske miselnosti, tako da so vsi upravni centri istočasno bili centri germanizacije. Na ta način je celo nova železnica z vsako postajo zasadila med slovensko prebivalstvo nova oporišča germanizatorjev. Dotok ljudi iz Nemčije in vdor nemškega kapitala, obrti, industrije in razvoj tujsko-prometnih centrov ob Vrbskem, Klopiniškem, Baškem in Osojskem jezeru je ustvarjal nove pozicije nemštva na slovenski zemlji. Tudi odvisnost slovenskih kmetov od nemških veleposestnikov so izrabili za ponemčevanje.

Prav zavest narodne ogroženosti je opozarjala koroške Slovence na potrebo po združitvi vseh Slovencev v zedinjeni Sloveniji in z ostalimi južnimi Slovani, ki so jo postavili v svoj politični program predstavniki koroških Slovencev že leta 1848.

Plebiscit - vzpodbuda za nadaljnje nasilje nad koroškimi Slovenci

Po koncu prve svetovne vojne, ko bi se ta ideja morala izpolniti z nastankom Jugoslavije, je bila s plebiscitom storjena koroškim Slovincem in vsem Jugoslovanom velika krivica s tem, da je bil večji del Slovenske Koroške odtrgan od Jugoslavije in da smo bili koroški Slovenci ponovno prepuščeni germanizaciji.

Ze sama zamisel, rešiti vprašanje s plebiscitom, je bila krivična. Koroški Slovenci smo bili na zemlji, ki je slovenska že več ko 1300 let, postavljene v isto vrsto z nasilnimi osvajalci naše zemlje, ki pa so dejansko dobili mnoge prednosti v samem plebiscitnem postopku. Mlada, notranje še nekonsolidirana kraljevina SHS in koroško ljudstvo, ki se še ni moglo otrepti posledic nesvobodne preteklosti, je bila krivično postavljena pred gotovo dejstvo. Mnogo je razlogov, da je mogoče zanikavati tudi tehnične izvedbe plebiscita in objektivnost dela plebiscitnih organov. Predvsem je znano, da je bil interes zlasti Italije, pomagati Avstriji. Italija je po svojem predstavniku v vsem plebiscitnem dogajanju na vse načine forsirala zmago Avstrije, kar potrjuje

ohranjeni dokumentarni material iz plebiscitnih dni.

Koroški Slovenci nismo nikdar poznali krivičnega plebiscita, bila pa nam je vzeta vsaka možnost, da bi mogli preprečiti usodne posledice. Slovenski poslanci so v koroškem deželnem zboru in pred svetovno javnostjo izrabili vsako priložnost, da so žigosali nasilje nad koroškimi Slovenci, dokler jim ni bilo tudi to onemogočeno. Da je bil plebiscit zmaga velenemske miselnosti in vzpodbuda za nadaljnje nasilje nad Slovenci ter za nove osvajalne težnje nacizma, nam dokazujejo dogodki, ki so sledili 10. oktobru 1920. Dan plebiscita je postal praznik zatiranja koroških Slovencev. Vsako leto se je uradno praznoval in je potekal v znamenju žalitev, ponižanj in nasilja nad zavednimi Slovenci.

Ob urejevanju Evrope po prvi svetovni vojni je bila storjena marsikatera napaka. To so pokazali kasnejši dogodki. Tudi slovenski narod je ovrgeel krivični plebiscit in razveljavil meje, ki so razkosale njegovo narodno celoto. V borbi proti nacizmu smo se ponovno združili vsi Slovenci in ko-

Koroški ponemčevalci - ekspozitura nacizma

Ze ves čas pred »Anschlussom« so Maier-Kaibitsch in drugi ilegalni Hitlerjevi agenti na Koroškem utirali pot nacizmu z nasiljem nad koroškimi Slovenci. Po ljudskem štetju l. 1923 so ti elementi smatrali, da je treba germanizacijo Slovencev na Koroškem pospešiti in da je treba tudi slovensko ozemlje spraviti v nemške roke. Pri »Heimatbundu« so osnovali s to nalogo tako imenovano »Kärtner Bodenvermittlungsstelle«. Po načrtnem postopku v sodelovanju med davkarijo in upniki so spravljali na boben slovenske posestnike. Na to zemljo so naseljevali ljudi iz Vzhodne Prusije in ostalega rajha, kasneje pa iz Tirolske. Tem kolonistom so seveda nudili vso gospodarsko pomoč in Südmärka jim je izplačevala celo redne mesečne podpore, da so lahko uspešno izpodirali Slovence. Vse to se je vršilo pod vodstvom nemškega inštituta »Verein des Deutschtums im Auslande« oziroma poznejše »Auslandorganisation der NSDAP« v Stuttgartu. Na ta način je prišlo že do leta 1934 nad 4.500 hektarov slovenske zemlje v roke nemškim kolo-

nistom, ki so se v julijskem puču leta 1934 pokazali večinoma kot nacistična peta kolona in ki so po »Anschlussu« izvrševali najtežje zločine nad slovenskim ljudstvom.

To dejstvo istočasno dokazuje, da so germanizatorji v saintgermainski Avstriji že ves čas pred »Anschlussom« delovali kot ekspozitura nacizma. VDA v Stuttgartu je v svojem oddelku DAI — Deutsches Auslandsinstitut vodil točen pregled razmer na Koroškem, kartoteko slovenskih javnih delavcev, popis političnih, kulturnih in gospodarskih ustanov itd. ter imel do podrobnosti pripravljen načrt za prevzem oblasti in za vse nadaljnje zločine nad koroškimi Slovenci. Vse te podatke je zbiral za nacistične institute »Heimatbund«, Hitlerjeva agentura in njegovo orodje za nadaljnje uničevalne in osvajalne načrte. Za moč podtalnega nacističnega delovanja na Koroškem pred »Anschlussom« je značilno, da so nacisti na Koroškem prevzeli oblast že pred prihodom nemških čet in da se je to zgodilo v Celovcu že nekaj ur po Schuschniggovem odstopu.

Življenje koroških Slovencev v saintgermainski Avstriji - nepretrgana veriga nasilij, ponižanj in trpljenja

Vsa leta koroških Slovencev v saintgermainski Avstriji so prepolna nasilja in trpljenja. Vsak koroški Slovenec, celo vsak otrok, je doživljal ponižanja in udarce zaradi slovenskega jezika in slovenskega rodu. Seveda je doseglo to nasilje višek po »Anschlussu«, ko so se lahko do kraja sprostile vse šovinistične strasti starih sovražnikov koroških Slovencev, na katere se je opiral Hitler pri vsem nadaljnjem uničevalnem delu. Takrat je moralo popolnoma utihniti delovanje slovenskih kulturnih društev. Zaple-

njeno je bilo premoženje in inventar slovenskih kulturnih in gospodarskih organizacij. Zavedni Slovenci so romali v koncentracijska taborišča, voditelji prosvetnega življenja in drugih narodnih ustanov so bili pregnani ali zaprti. Tudi v cerkvi je bil prepovedan slovenski jezik, slovensko petje in celo slovenski napisi na nagrobnih spomenikih z uradnim odlokom škofijskega ordinariata v Celovcu. Začelo se je preseljevanje slovenskih družin in ropanje njihovega imetja in vsi drugi načini najbrutalnejšega iztreb-

Ijanja, katerih okrutnost je človeštvu dobro znana.

Dejstvo, da poizkuša današnja avstrijska vlada zatajiti resnico o preganjanju Slovencev na Koroškem in nasilni germanizaciji, ki se je nad nami izvajala vsa leta po plebiscitu, dokazuje, da tudi predstavniki sedanje Avstrije niso pripravljeni priznati krivde v odnosu do koroških Slovencev in videti korenin tega nasilja. To istočasno pomeni, da se ne nameravajo iskreno odreči dosedanji germanizatorski politiki Avstrije na Koroškem. To dejstvo pa tembolj potrjuje upravičenost zahteve koroških Slovencev po priključitvi k Jugoslaviji, ki edina lahko zaščiti naš nadaljnji razvoj in nam zagotovi resnično svobodo.

II.

Borba koroških Slovencev proti nemškemu fašizmu

Koroški Slovenci smo dokazali, da nas ni strlo nasilje in da je naš svobodoljubni duh še vedno živ, s tem, da smo se že leta 1942 z orožjem uprli nemškemu fašizmu. Kljub izredno težkim objektivnim pogojem za borbo smo razširili svojo osvobodilno organizacijo — Osvobodilno fronto — po vsej Koroški in v okviru narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije formirali vojaške edinice, ki so narasle celo na več odredov. V naših vrstah se je borilo preko 3000 koroških partizanov. Dosegli smo uspehe, za katere smo prejeli posebna priznanja maršala Tita, pa tudi čestitko generala Aleksandra v avgustu leta 1944. Brez opore v ljudstvu, brez sodelovanja in pomoči vseh koroških Slovencev bi bili vsi ti uspehi na tako izpostavljenem terenu popolnoma nemogoči. Kljub temu, da je nacizem vršil strašne represalije nad ljudstvom s preseljevanjem, zapori, mučenji in koncentracijskimi taborišči, vendar ni mogel zadušiti tega vsenarodnega duha in borbene povezanosti ljudstva s svojimi borci.

Koroški Slovenci smo v borbi proti fašizmu dokazali, da smo del jugoslovanskih narodov in da se zavedamo, da je naša svoboda samo v lastni državi — Jugoslaviji. Samo misel, da nam obenem s partizansko borbo pod vodstvom maršala Tita prihaja pomoč, da se za vedno osvobodimo in združimo s svojimi jugoslovanskimi brati, je mogla ustvariti v najtežjih pogojih tako močno, oboroženo osvobodilno gibanje, ki je kljub strašnemu pritisku zajelo vso Slovensko Koroško. To gibanje je dokazalo, da meje Jugoslavije niso na Karavankah. Pokazalo je, do kod sega slovenski narod. Do tam, do koder so segle slovenske borbene organizacije Osvobodilne fronte, do koder segajo domovi koroških partizanov, do koder se je vršilo preseljevanje slovenskih družin, in do koder grobovi naših borcev dokazujejo, da je tam slovenski človek umiral za osvoboditev svoje zemlje — do tam sega naša meja, kadež in videti korenin tega nasilja.

tere priznanje zahtevamo. Da je to ozemlje za svobodo se borečega slovenskega ljudstva, so nehoti priznali tudi nacisti, ki so v mnogih primerih pokazali, da smatrajo to ozemlje za posebno ogroženo področje, tako kakor ostalo ozemlje Jugoslavije. Oborožena borba koroških Slovencev v okviru osvobodilnega gibanja vseh jugoslovanskih narodov in armade maršala Tita, je bila edini učinkoviti vojaški odpor na ozemlju današnje Avstrije. Ta borba, v kateri smo nudili vsestransko pomoč tudi avstrijskim protifašistom, je bila kašipot avstrijskemu ljudstvu k osvoboditvi.

Danes pogosto doživljamo poskuse, da bi se iz naših borcev napravili borci za »nedeljivo Koroško« in celo, da poskuša avstrijska propaganda uspehe koroških partizanov pripisovati nekim izmišljenim avstrijskim edinicam na Koroškem in na Gorenjskem. Smatramo, da je po vseh žrtvah in po vsem trpljenju koroških Slovencev nedopustna žalitev demokratičnega čuta in pravičnosti vsak poskus, da bi se naše žrtve, doprinešene za osvoboditev, uporabljale za to, da se argumentirajo pravice Avstrije do nadaljnega zatiranja kor. Slovencev.

Koroški Slovenci smo žrtvovali v tej vojni preko tisoč padlih borcev za svojo osvoboditev poleg trpljenja, ki so ga prestali tisoči koroških Slovencev v koncentracijskih taboriščih in preseljeništvu, ter poleg vseh materialnih žrtev. Naš boj proti fašizmu ob strani velikih zaveznikov so vodila velika svobodoljubna načela, v katerih smo videli tudi zagotovitev svoje lastne osvoboditve. Zato pričakujemo, da bodo predstavniki velikih zaveznških držav na moskovski konferenci ob reševanju naših zahtev pravilno ocenili naš doprinos v borbi proti fašizmu, izbojevan v sklopu borbe vseh jugoslovanskih narodov, ki je dokaz naše nerazdružne povezanosti z vsemi Jugoslavlani in naše neomajne volje, da se združimo z njimi v skupni državni celoti — Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

III.

Položaj koroških Slovencev po drugi svetovni vojni

Koroški Slovenci smo pričakovali, da po načelih Atlantske karte in drugih zagotovilih velikih zaveznikov v času borbe proti nacizmu, posebno pa še po vseh žrtvah in doprinosih, ki smo jih dali sami v borbi za svojo rešitev in združitve z jugoslovanskimi brati, da nam bo konec vojne prinesel popolno osvoboditev. Toda zgodilo se je nasprotno. Edinice jugoslovanske armade in z njimi borci, ki so se vsa leta borili na tem ozemlju, so morali zapustiti Koroško, oblast pa je prišla v roke ljudi, ki so v svojem aparatu obdržali celo mrežo bivših nacistov, Hitlerjevih oficirjev in z velenemškim duhom prepojenih sovražnikov koroških Slovencev.

Čeprav se je zagotavljalo, da to stanje nima namena prejudicirati dokončne rešitve koroškega vprašanja v korist Avstrije, vendar ves čas uradni avstrijski krogi in okupacijske oblasti vršijo intenzivno delo proti priključitvi kor. Slovencev k Jugoslaviji.

Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško, politična predstavica koroških Slovencev, še danes ni uradno priznana. Bila je prepovedana, ker se ni hotela odreči borbi za priključitev k Jugoslaviji in pristati na sledečo obvezo: »Nikoli ne bomo niti reklamirali ali zahtevali, niti predlagali ali namigavali na kakršno koli revizijo ali spremembo ali modifikacijo obstoječe avstrijsko-jugoslovanske meje.« (Clen 5. pogojev britanske vojaške vlade v Celovcu za priznanje Osvobodilne fronte kot politične predstavice koroških Slovencev, 2. novembra 1945.)

Vodilni predstavniki Osvobodilne fronte in zavedni antifašisti sploh so zapostavljani in celo preganjani. Pri partizanskih borcih in zavednih slovenskih družinah se je izvršilo od osvoboditve preko 300 preiskav. Partizanski borci doživljajo s strani avstrijskih oblasti in zaveznških organov vsa mogoča zapostavljanja in šikanje, kar dokazuje tudi dejstvo, da je bilo po koncu vojne izvršenih nad 250 aretacij partizanov in vidnejših predstavnikov Osvobodilne fronte. Nasprotno še vedno ni prišlo do procesa proti zloglasnemu nacistu Maier-Kaibitschu in njegovim sodelavcem in ustavljenih je bilo 24 procesov proti krivcem za preseljevanje koroških Slovencev, češ da ni na razpolago dovolj dokazilnega materiala. Organizacija koroških partizanov je bila prepovedana. Društvo preseljenih koroških Slovencev je bilo razpuščeno, ob

obletnici nasilnega preseljevanja slovenskih družin 15. aprila 1946 pa so bili udeleženci velike spominske svečanosti napadeni od policije in nacističnih elementov. Slovenska prosvetna zveza, prosvetna organizacija koroških Slovencev, ki je nastala pred 40. leti, se je morala po koncu te vojne

Velenemški - nacistični duh - še vedno temelj koroške politike

Osvobodilna fronta za Slov. Koroško sploh nima svojega lista. Edini slovenski časopis v duhu osvobodilne borbe izdaja ob otežkočenih pogojih na Dunaju privatnik, medtem ko urejujejo časopis, ki ga za Slovence izdaja britanska obveščevalna služba v Celovcu, slovenski emigranti — vojni zločinci. Ti vodijo tudi pičle slovenske oddaje v celovškem radiu.

Veliko število emigrantov iz Jugoslavije se svobodno kreta na Koroškem in vrši sovražno propagando proti novi Jugoslaviji. Nekateri vojni zločinci so celo nastavljeni v šolah in cerkvah in raznih drugih javnih službah ter dobivajo avstrijsko državljanstvo. Avstrijsko državljanstvo se podeljuje stotinam »Volksdeutscherjem«, »Volksösterreicherjem«, bivšim Hitlerjevim petokolonašem. Priprave za naselitev več deset tisoč teh elementov na Koroškem v predelih vzdolž jugoslovanske meje predstavljajo načrt za novo širokopotezno utrditev nemštva na Koroškem in obmejna izzivanja naperjena proti Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Tem elementom so dovoljene razne organizacije — »Bund der Kanaltaler«, »Bund der Gottscheer«, »Bund der Sudeten-deutschen«, ki so prava žarišča nacističnega duha in nepomisljivega sovražstva do nove Jugoslavije in resnične demokracije.

Vse to so dokazi, da velenemški — nacistični duh na Koroškem še ni iztrebljen, ampak nasprotno — še vedno živ in široko razpreden. Državni

eno leto boriti za priznanje in še danes nima svojega lokala ter osnovnih predpogojev za delo. Kulturni referent, ki vrši cenzuro slovenskih iger pri deželni vladi, je nacist. Mnogo je primerov, da so bile zaplenjene slovenske knjige, naši ljudje pa zaradi njih zaprti.

aparati so prepoln nacistov in nacističnih zaščitnikov, ki podpirajo drug drugega in izigravajo prizadevanja za izvedbo denacifikacije. V samem aparatu koroške deželne vlade je še vedno na vodilnih položajih več članov NSDAP in višjih Hitlerjevih oficirjev. Tudi tako imenovani manjšinski referat, ki se bavi z vprašanji pomnečevanja koroških Slovencev, vodi človek, ki je bil dolgoletni funkcionar »Heimabunda« in v letih 1942—1943 urednik beljaške rubrike strupenega nacističnega lista »Kärntner Zeitung«, Čefarin. Pri njem pa je zaposlenih več fašističnih emigrantov iz Jugoslavije. Tudi v policiji so še vedno nacisti, predvsem pa bivši Hitlerjevi oficirji, od katerih je mnogo bilo na stavljenih še v zadnjem času. Porazno stanje med učitelstvom je potrdil deželni glavar g. Piesch, ko je v deželnem zboru dejal: »Če bi hoteli izvesti denacifikacijo med učitelstvom, bi morali zapreti šole.« (Govor pred provizoričnim deželnim zborom julija 1945.) Tudi od odpuščenih učiteljev — nacistov je bila večina ponovno sprejeta v službo.

Globoka zakoreninjenost nacizma in velenemškega šovinizma prihaja posebno do izraza na samem terenu in nešteto vsakodnevnih dogodkov potrjuje, da so na delu še vedno široko razpredene nacistične mreže. Pogosti so napadi na slov. prireditve, zborovanja, na posamezne zavedne Slovence in razne druge provokacije.

Odgovorne oblasti zasmehujejo osnovna načela svobode in enakopravnosti koroških Slovencev

Razni ukrepi, s katerimi poskušajo avstrijske oblasti v zadnjem času ustvariti videz pripravljenosti dati razne kulturne svoboščine koroškim Slovincem, so še vsi na papirju in predstavljajo obljube, ki smo jih že v preteklosti slišali vselej, kadar so to Avstriji narekovali taktični razlogi, niso bile pa nikoli izpolnjene. Tudi zdaj izvirajo skoro vsi šele iz časa, ko se je začelo obravnavati koroško vprašanje pred svetovno javnostjo in še izvedbo teh onemogočajo nacistični elementi. Dvojezičnih napisov ni nikjer in kjer jih postavljajo organizacije OF, jih uničujejo nacisti. Uradne se povsod le nemško in šole še vedno ponomčujejo mladino.

Ugotoviti je treba, da tudi organi okupacijske oblasti pod zunanjo for-

mo nepristranosti dajejo dejansko polno podporo elementom, nasprotnim osvobodilnim težnjam koroških Slovencev in s svojo prisotnostjo ustvarjajo pogoje, v katerih naj bi se izvršilo dokončno odtrganje koroških Slovencev od Jugoslavije.

Kljub vsem tem okoliščinam ljudstvo Slovenske Koroške čvrsto vztraja v borbi za svojo osvoboditev in daje dnevno neštete dokaze svoje narodne zavesti in neomajnosti v zahtevi po priključitvi k Jugoslaviji. To še posebno potrjuje delo Osvobodilne fronte in ostalih narodnih organizacij, to dokazujejo zborovanja, prireditve in vse druge manifestacije, v katerih ljudstvo, ki ima za seboj tako dolgo in težko pot boja za svoj obstanek, zahteva dokončno osvoboditev.

Zahtevamo jamstvo, da se nasilja nad nami nikdar več ne ponovijo

Današnje razmere na Koroškem zahtevajo torej energične ukrepe proti ostankom nacizma, proti vojnim zločincem in proti nacistični velenemški miselnosti, za resnično demokratizacijo Koroške. To pa si ni mogoče predstavljati brez popolne zadostitve pravicam koroških Slovencev. Današnje stanje na Koroškem dokazuje, da je koroškim Slovincem popolnoma nemogoče v teh okoliščinah pričakovati kakšnega drugega zagotovila narodnostne rešitve in svobodnega razvoja v bodočnosti, kakor v tem, da se združimo z vsemi Slovenci v skupni državi Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Sedanji položaj na Koroškem na dalje dokazuje, da tako avstrijske oblasti, kakor tudi organi okupacijske oblasti, dušijo osvobodilno gibanje koroških Slovencev in ustvarjajo stanje, ki ni v skladu z velikimi načeli,

za katera smo se borili v vojni proti fašizmu.

Prav zaradi tega, ker smo že doživeli strahotne posledice nasilja, ki nam je bilo storjeno po prvi svetovni vojni in opirajoč se na žrtve, doprinešene za osvoboditev, zahtevamo, da se nam popravijo dosedanje krivice in da se s priključitvijo Slovenske Koroške k Jugoslaviji ustvari zanesljivo jamstvo, ki bo za vedno preprečilo nadaljnje nasilje nad koroškimi Slovenci.

Koroški Slovenci, združeni v Osvobodilni fronti za Slovensko Koroško, smo čvrsto odločeni, boriti se za zmagovitost in se obračamo na konferenco zunanjih ministrov v Moskvi v pričakovanju, da bo proučila in pravično rešila naše zahteve po združitvi z vsemi svojimi brati v lastni državi, kakor je to predlagala vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Celovec, dne 3. marca 1947.

POKRAJINSKI ODBOR OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO KOROŠKO

Predsednik:
dr. Franc Petek, l. r.

Sekretar:
Prušnik Karl, l. r.

BRATJE, SESTRE VSI NA DELO,
NAŠA ZEMLJA VABI NAS!
SEJMO, SEJMO, SILNO SETEV!
SVODOBA BO NAŠA ŽETEV.

Po naši zemlji

Kako tekmuje Kmečka zveza za Slovensko Koroško

Kakor vse druge množične organizacije osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, tako je pozvala tudi Kmečka zveza svoje članstvo na tekmovanje z geslom „Vse za priključitev k Titovi Jugoslaviji“. Slovensko kmečko prebivalstvo na Koroškem, ki vidi v svoji Kmečki zvezi edino res svojo gospodarsko in stanovsko organizacijo, ni prestiglo glasu vodstva OF. Zgodovina slovenskega koroškega kmeta je naučila naše ljudi, da se danes v polni meri zavedajo, kako je mogoče priti do prave narodne in socialne svobode samo z dosledno in natančno borbo. Po okoliših in vaseh so bile te dni številne seje in sestanki krajevnih odborov Kmečke zveze, kjer je članstvo pretresalo tekmovalni načrt osrednjega odbora in si postavljalo določene naloge. V nekaterih občinah je naraslo število članstva za 20 odstotkov v prvih dveh tednih tekmovanja. Že samo to nam dokazuje, da je tekmovanje resnično zajelo široke množice slovenskega kmečkega prebivalstva na Koroškem. Nedvomno se bo to tekmovanje še stopnjevalo ter bo imelo še večje uspehe zlasti, ker je bilo slišati, da bodo nekatere občine napovedale tekmovanje drugim krajevnim odborom Kmečke zveze. Če bodo znali naši kmetje to uresničiti, bo sedanje tekmovanje „Vse za priključitev k Titovi Jugoslaviji“ rodilo res lepe uspehe. Kmetje danes že dobro vedo, da je v skupnosti moč in zato so sestanki, tečaji ter zborovanja vedno dobro obiskana. Se-

veda pa preveva vse sestanke ena in ista misel, to je: „Hočemo priključitev k novi Jugoslaviji!“ Značilne za to so besede starega kmeta-izseljenca, ko je bil zaključen tečaj v Kotmari vasi:

„Lahko delamo kolikor hočemo in kar hočemo, pravega uspeha pa le ne bo, dokler ne bomo priključeni k Jugoslaviji. Zato je danes prvo in edino: borba za priključitev.“

Cepprav tekmovanje še ne traja dolgo časa, je vendar že zelo živahno razgibalo slovenske kmete. To nam lepo dokazuje zborovanje v Železni Kapli preteklo nedeljo. Zbralo se je več ko 300 ljudi, kmetje, kmečka mladina, kmečki in gozdni delavci. Govoril je tov. Blaž Singer, ki je končal z besedami:

„Borimo se za čast in spoštovanje dela, za pravično plačo in za pravično socialno ureditev. Zemljo tistemu, ki jo obdeluje; tistemu, ki se je za njo boril in se še zanjo bori.“

Zborovanje je zaključil tovariš Vivoda. Udeležence kuharskega tečaja pa so nato pokazale, da se ne učijo samo kuhati, ampak da imajo razumevanje tudi za slovensko prosveto.

Med tem zborovanjem so nacisti razbili na občinskem uradu dvojezični napis, ki ga je prebivalstvo izobesilo pred zborovanjem. Ljudje gledajo s prezirom na pobalinsko početje, ki ne more spremeniti naše poti.

LAŽEJO, DA BI PREVARILI SVET

Komaj se je pričela konferenca pomočnikov zunanjih ministrov v Londonu, so se začele vrstiti tudi nove obljube. V govorih, ki jih in po radiu so napovedovali nov milijon šilingov za poravnavo škode našim izseljencem. Dejansko pa so razdelili od tega milijona šilingov samo polovico, druge polovice pa na zahtevo namestnika deželnega glavarja Ferlitscha še niso razdelili. Kakor povsod, se tudi pri tem današnja deželna vlada poslužuje laži, da bi prevarala svet in mu dokazala, kaj vse je že storila, da bi popravila škodo, prizadejano koroškim Slovincem.

„GRAFENAUERIADA“

Predsednik vojaškega sodišča na Koroškem je imenoval uprizaritev politične sodne razprave proti našemu zaslužnemu ljudskemu poslancu Francetu Grafenauerju — „Grafenaueriada“. „Grafenaueriada“ pa s sodno razpravo in tudi s smrtjo velikega borca koroških Slovincov še ni bila končana. Ko se je med jugoslovansko delegacijo v Londonu pojavilo tudi ime Grafenauer, ga je koroška „Neue Zeit“ takoj spravila v zvezo s poslancem Grafenauerjem in ga seveda po svoje dolžila za razmere v „vilajetu Koroški“.

Resnična „Grafenaueriada“ pa je značilna slika nestrpnosti koroških nemških šovinistov in prava podoba trpljenja koroškega ljudstva pod Avstrijo vseh oblik. Stara monarhistična Avstrija ga je zasledovala na vse mogoče načine in ga po nedolžnem vrgla v ječo. Prva republika Avstrija ga je poglajala iz domovine njegovih očetov in mu odvzela državljanstvo. Ko se je po dolgih letih smel zopet vrniti na svoj skromni dom, mu je „katoliška“ Schuschniggova Avstrija celo mrtvemu poslala posadko orožnikov, ker se je bala, da njegov duh ne bo nikdar umrl. Nacistična Avstrija je poglajala njegovo ženo in potomce v Nemčijo, jim zaplenila dom in vse imetje, pustila, da so v izseljeništvu stradali in da je žena umrla v Nemčiji. Nova „demokratska“ Avstrija pa napada že človeka, ki se piše Grafenauer, brž ko se zavzame za pravice koroških Slovincov.

„Grafenaueriada“ pa je d'ejansko zgodba vseh koroških Slovincov, v kakršni koli in kateri koli Avstriji; zgodba o trpljenju in preganjanju. In končno: član jugoslovanske delegacije dr. Bogo Grafenauer ni sin našega dolgoletnega voditelja Franceta Grafenauerja. Njegovega sina je namreč Avstrija postavila na fronto v prvo linijo, od koder se ni več vrnil.

GROF THURN IZVAJA NASILJA NAD ZAVEDNIMI PROTIFAŠISTI

Že po prvi svetovni vojni so razni veleposestniki v službi nemškega imperializma zavednim slovenskim delavcem, ki so glasovali za Jugoslavijo, odpovedali službo in najemnikom najemniško pogodbo. V saint-germainski Avstriji so bili ti veleposestniki, med njimi grof Thurn v Železni Kapli, vestni pomočniki koroškega „Heimabunda“. Tudi danes je grof Thurn ostal zvest tradicijam svojih prednikov in v službi germanizacije izvaja nasilja nad zavednimi protifašisti. Tako je v zadnjem času odpovedal dvajsetim svojim delavcem in najemnikom stanovanje. Po 50 in več let so ti delavci garali za grofovsko gospodo, sedaj na stara leta pa jih meče na cesto, ker so mu na razpolago cenejše delovne moči, ki so mu zaradi svojega sovraštva proti novi Jugoslaviji tudi bolj po volji.

Delavci grofa Thurna še niso pozabili na njegovo denunciacijo, ki je 14. decembra 1943 povzročila smrt treh partizanov na Obirskem. Ali se mogoče hoče z odpovedjo znebiti priči, ki bi lahko dokazale njegovo protidemokratsko in neljudsko ravnanje v času nacizma? Sinovi in hčere družin, ki jim je grof Thurn odpovedal najemniško pogodbo, so bili večinoma partizanski borci, med njimi jih je 8 žrtvovalo življenje za srečnejšo bodočnost svojega naroda. Vsi ti so se hkrati borili za socialno osvoboditev, za pravično razdelitev zemlje in proti izkoriščanju po veleposestnikih. Vsi najemniki, ki jim je bila odpovedana najemniška pogodba, se zavedajo, da je zanje rešitev v priključitvi k FLRJ, kjer so uresničili zahtevo delovnega človeka: Zemljo tistemu, ki jo obdeluje.

NEPRAVILNOSTI PLEBISCITA LETA 1920

Od vseh strani so prihajali leta 1920 glasovi za Avstrijo celo ljudje, ki so pri gasovanju prvokrat videli cono A. Marsikateremu domačinu pa so pristranske plebiscitne komisije odvzele pravico glasovanja, kakor kaže naslednji primer:

J. L. je bil od leta 1913 župnik v Stebnju pri Beljaku. Meja med cono A in Avstrijo je župnijo prerezala. Župnišče kot sedež župnika je ostalo v Avstriji. „Volkswehr“ je župnika januarja 1919 zaprla, pozneje pa spet izpustila. 1. maja 1919 so vojaki in orožniki obkolili župnišče z namenom, da bi odpeljali župnika. Vendar se mu je posrečilo, da se je umaknil aretaciji in odšel v cono A. Tu mu je škofijski ordinariat odredil razne kraje službovanja, nazadnje v Dobrli vasi.

Prizadeval si je, da bi dobil pravico glasovanja najprej v kraju službovanja v Dobrli vasi, pa so mu prošnjo odbili. Nato je terjal to pravico za svoj rojstni kraj Smarjeto v Rožu, pa tudi brez uspeha. Utemeljitev se je glasila, da je kraj njegovega stalnega službovanja izven cone A, namreč v Stebnju pri Beljaku.

Cepprav je bil torej rojen v Coni A in mu je vse življenje potekalo med koroškimi Slovenci, večinoma v coni A, in cepprav je v času plebiscita služboval v coni A, so mu vendar odvzeli glasovalno pravico.

St. Janž v Rožu, dne 25. februarja 1947.

Dr. J. Lučovnik, župnik.

VOVBRE

Ko so junija 1919 jugoslovanske cete zasedle Slovensko Koroško, so se „Volkswehrovci“ z naropanim plenom umaknili na avstrijsko ozemlje. Nekaj tednov pred plebiscitom pa je mednarodna plebiscitna komisija tem nasilnikom dovolila povratek v glasovalno cono. „Volkswehrovci“ so Slovincem takoj zagrozili, kako jih bodo preganjali, če bodo glasovali za Jugoslavijo.

Helldorfovo upraviteljstvo je grozilo Slovincem, da jim bo odvzela najeta zemljišča, če bodo glasovali za Jugoslavijo. Delavcem so grozili z odpustom. Kljub vsem grožnjam in divjanju „Volkswehra“ pa je bilo v naši občini oddanih 42 odstotkov glasov za Jugoslavijo.

Po plebiscitu so Avstrijci svoje grožnje tudi izvedli. Helldorfova uprava je zaradi tega, ker so glasovali za Jugoslavijo, odvzela zemljišča naslednjim najemnikom: kmetu Mesnarku v Vovbrah, Gresingerju v Veli vasi, Mariji Avguštin v Spod. Trušnjah, družini Omač, dalje Jožetu Schweigerju in Juriju Sasniku v Orličji vasi.

DEMOKRATIČNA PREVZGOJA NA KOROŠKEM

Od 1920. leta dalje koroški šovinisti ne poznajo važnejšega dneva kakor 10. oktober. Pri vsaki priložnosti, pripravi ali ne-pripravi, se sklicujejo na ta dan. Koder si govornik v govoru poljubne vsebine ne zna več pomagati, blakne krilatico o 10. oktobru ter o „nedeljivi Koroški“ in zadrega je premagana. Posebno v zadnjem času se kosajo koroški šovinisti, kdo ima večje zasluge za 10. oktober. Nam je jasno, da 10. oktober ni nič drugega kot zmaga nemškega imperializma in vsenemške miselnosti, za katero so se navduševali koroški „pravaki“ dr. Martin Wutte, dr. Graber, Perkonig in podobni. Zanimiva je okrožnica nacističnega „Lehrerbunda“ 14. septembra 1942, ki daje natančna navodila za proslavo 10. oktobra, nato pa priporoča učiteljem za to priložnost pripravno literaturo: Dr. Martin Wutte „Kärntens Freiheitskampf“, Georg Graber „Volksleben in Kärnten“, Josef Friedrich Perkonig „Kampf um Kärnten“ itd.

Kakor znano, je nacistični režim dovoljeval v šolah samo taka dela, ki so jih napisali politično popolnoma neoporečni pisatelji. In sedaj pomislite na čudo: Josef Friedrich Perkonig je v novi „demokratični“ Avstriji vodil tečaje, ki so imeli namen, da nacistične učitelje prevzgojijo v demokratične avstrijske patriote. Očividno na Koroškem velja kot zadosten dokaz demokracije, če kdo soglaša z nacističnim geslom o „nedeljivi Koroški“.

HITLERJEVSKA NASILJA NA PLAZNICI

Mislimo, da bi bilo prav, da enkrat tudi mi povemo, kako so nas preganjali nacisti in koliko gorja smo prestali v vojnih letih. Najprej so selili Grilovo družino obenem z drugimi koroškimi Slovenci, gospodarstvo pa popolnoma izropali. Pozneje so odpeljali v Dachau očeta in mater Novakove družine, njunih 11 otrok pa so razdelili na nemške kmetije, da so morali tam opravljati suženjsko delo. Kmeta Franca Brežjaka so vrgli v koncentracijsko taborišče Mauthausen, kjer je trpinčenju podlegel. Prav tako je podlegel nasilju v Dachau-u Jakob Pintar, p. d. Brežjak, njegovo ženo Jero pa so odvezli v Rawensbrück,

SLOVENSKI KOROŠKI

Pozdravljam te, slovenski Koroški!
Na vzhodu se zarja svita!
Prihaja naš veliki dan —
svoboda je očita.
Ne bomo hlapčevali več,
varuh naš je — slovenski meč,
partizanska puška nabit!

Stoletja hlapčevali smo,
sužnji bili, ilačani,
udarcev polni hrbti so
in žuljev naše dlani.
dovolj nam je bilo verig,
v borbi čujte vsi naš krik:
Za svobodo mremo Slovani!

Naš jezik nam je poteptal
nacist — besedo sveto,
pot smrti nam je vsem izbral,
vse delo mu bodi prokletol!
A bliža za nas se zmaga dan,
tedaj partizani vsi na plan
delit pravico — osvetol!

Ko nam zasiže krasni dan,
v svobodi zaživimo,
na razvalinah težkih ran
si novi dom zgradimo!
Slovenec, Srb, Bolgar, Hrvat,
Čeh in Poljak je Rusu brat,
VSI V ROKE SI SEZIMO!

Rožan

kjer je bila po izpovedbah prič 24. marca 1945 živa zažgana. Njegovo sestro Klaro Pintar so odvezli v taborišče Auschwitz, kjer je prav tako umrla nasilne smrti. Kmetico Katarino Urh so vlačili po raznih koncentracijskih taboriščih, prav tako njeno hčerko Miciko. To je samo majhen izrez iz vsega trpljenja, ki smo ga morali prestati v tej vojni. Vse te žrtve je morala dati naša mala vasica, ki šteje le nekaj številki.

TAKO POJMUJEJO NEPRISTRANOST IN ENAKOPRAVNOST

Po vsej Slovenski Koroški je mladina namestila slovenske napisne table na kažipotih, javnih poslopjih in uradih. Vendar so jih povsod v najkrajšem času odstranili nacistični elementi s podporo orožništva in celo s podporo britanskih policijskih organov. V Zitari vasi je izjavil orožnik Weihs: „Dokler imam jaz tu kaj govoriti, slovenski napisi ne bodo prišli na javna poslopja.“

4. marca pa so organi britanske FSS iz Borovlj telefonično poklicali očeta Bruna Lasnika in ga opozorili, da so dali borovljski žandarmeriji pismeno povelje, da se morajo slovenski napisi takoj odstraniti.

ZGODEA O LONCU Z LUKNJO

Kdor je poslušal razloge, ki jih je prinašal avstrijski zunanji minister dr. Gruber na londonski konferenci, da bi podprl avstrijsko stališče, se je moral nehoti spomniti na tisto pravljico o loncu z luknjo in na tisto ženo, ki je dolžila svojo sosedo, da ji je vrnila lonec preluknjan.

Ta sosedo se je v pravljici branila takole:

„Prvič, lonca si sploh nisem izposodila, drugič, lonec sem vrnila v nepoškodovanem stanju, in tretjič, lonec je že imel luknjo, ko sem si ga izposodila.“

Tako kot ta sosedo se je branil pred argumenti Jugoslavije tudi dr. Gruber. O Slovincih je enkrat trdil, da nas sploh ni na Koroškem, drugič, da nas Avstrija ni nikoli zatirala ali ponemčevala, tretjič pa, da smo Slovenci že zdavnaj ponemčeni in da si zato „želimo“, da bi ostali v Avstriji.

Zanima nas, če bo to pravljico povedal tudi v Moskvi.

„Čvrsta in neizbežno zmagovita, četudi čestokrat trnova in žrtv polna, je za male narode samo ena pot, samo tista pot, ki združuje osvobodilna gibanja malih narodov z naprednimi, svobodoljubnimi tokovi v svetu. To je pot, ki vodi k resnični svobodi malih narodov.“

E. Kardež, julija 1945.

ŽIVIMO IN ŽIVETI HOČEMO!

Vtisi z razstave o Slovenski Koroški v Ljubljani

Poročati smo že, da je bila 10. februarja v Ljubljani svečano odprta razstava o Slovenski Koroški. Neki koroški list je njeno odprtje označil kot „propagando“, seveda takšno propagando, kakršne so sami vajeni še iz prejšnjih let. Njegovi gospodarji ne morejo razumeti, da nova Jugoslavija ne prireja propagandnih razstav, da bi slepila svoje ljudstvo in ostali svet, temveč da bi pokazala z dokumenti na edino možno in pravično rešitev, ki lahko ustvari trdno podlago za mir med Avstrijo in Jugoslavijo. Kakšna je ta razstava?

Po vsebini bi jo lahko razdelili na več delov: germanizatorična vloga Avstro-Ogrske pred plebiscitom, krivični plebiscit, samobitnost slovenske kulture na Koroškem in narodno osvobodilno gibanje koroških Slovencev.

Posamezni grafikon kaže, da obdaja slovenski narod na Koroškem jasno oblikovano narodnostno mejo že v 13. stoletju. Južno od te meje so sredi 19. stoletja živeli med strnjeno množico slovenskega prebivalstva samo maloštevilni nemški fevdalci, uradniki in meščani. Tudi poznejši, moderni germanizaciji se ni posrečilo, da bi premaknila to mejo, čeprav je to delala načrtno in z ogromnimi sredstvi. Nemško prebivalstvo tudi še danes predstavlja samo posamezne otoke v sredini slovenskega ozemlja.

Ko je v drugi polovici 19. stoletja avstro-ogrška monarhija začela sistematično germanizirati, so se tudi uradni avstrijski popisi v Slov. Koroški podredili temu cilju. Podatki teh popisov drug drugemu nasprotujejo in zapadajo v tako nelogičnost, da izgubljajo vsako vrednost. Te popise so delali na temelju „občevalnega jezika“. Vendar lahko prav ti popisi znanstveno služijo tudi kot dokaz, s kakšnimi sredstvi so delali germanizatorji, da bi opravičili svojo „pravico“ do južnoslovanskih narodnih ozemelj.

Iz druge polovice 19. in 20. stoletja je dovolj verodostojnih virov, na katerih podlagi lahko ugotovimo točen narodnostni sestav Slovenske Koroške. Ti viri in dokumenti so: uradni podatki o naraščanju prebivalstva, uradni cerkveni podatki o jeziku v župnijah (razstava kaže jezike župnij iz let 1880, 1910 in 1935) in uradni avstrijski podatki o jeziku učencev v Slovenski Koroški. Navedeni viri in dokumenti imajo objektivno vrednost, ker so bili sestavljeni

brez kakršnih koli političnih ciljev in brez pritiska na prebivalstvo; ker predstavljajo informacije za praktične namene; ker so nastali v težkih pogojih vlade germanizatorjev, kar pomeni, da morajo biti kvečjemu na škodo Slovencev.

Germanizatorji so se nekoč in se še danes skušajo posluževati ponarejenih statistik, da bi pred svetom skrili dejansko narodnostno stanje na Slovenskem Koroškem. Na razstavljenih grafikonih so prikazana avstrijska uradna štetja oziroma njihovi rezultati. Če primerjamo rezultate teh šte-

Rožanka

tij s cerkvenimi podatki, ki vsaj približno kažejo resnično število koroških Slovencev, ugotovimo, da je zmanjšanje števila koroških Slovencev nasprotno vsem demokratičnim zakonom porasta prebivalstva, da so bila ta štetja zavestna in sistematična potvorba. Demokratične sile sveta ne smejo dovoliti, da bi se tisti smrtni sovražniki slovenskega naroda, ki so se razkrinkali že v letih nacističnih zmag na jugovzhodu in vzhodu, ko so hoteli brezobzirno in hitro rešiti problem zatiranega slovenskega naroda, ponovno mogli okoristiti s ponarejenimi statistikami.

KRIVIČNI PLEBISCIT

Ob grafikonih, ki prikazujejo osvoboditev Slovenske Koroške leta 1918, Slovenske narodne svete in plebiscitno ozemlje v tem času piše: „S krivičnim plebiscitom je Slovenska Koroška spet postala žrtev velikomemškega imperializma.“ Razstava kaže ta zloglasni in popolnoma nepotrební plebiscit, diktat imperialističnih sil na mirovni konferenci v Parizu leta 1919.

Po razpadu Avstro-Ogrske 1918. leta so koroški šovinisti z orožjem nastopili proti Slovincem, ki so želeli priključitev k Jugoslaviji. Po proceduri, ki se je imenovala plebiscit, je vsa Koroška pripadla Avstriji. Kajti tudi koroški plebiscit je kot ostali plebisciti v obmejnih pokrajinah Avstrije in Nemčije pomenil samo umik pred nemškimi in avstrijskimi napadalci na račun vzhodnih slovanskih sosedov. Koroški plebiscit je klasičen primer teh plebiscitov, ki so stremeli za tem, da se okrepijo velikomemški napadalci.

Plebiscitno ozemlje so razdelili v dve coni, južno A in severno B. Plebiscit v coni B pa bi prišel v poštev samo v primeru, če bi bili rezultati v coni A za Jugoslavijo ugodni. Da bi bil odstotek Slovencev manjši, so iz plebiscitnega ozemlja izločili popolnoma slovenske predele! Ziljska dolina je bila brez plebiscita takoj prepuščena Avstriji, Kanalska dolina Italiji in Mežiška dolina Jugoslaviji. Prepustitev Mežiške doline Jugoslaviji ni imela torej drugega namena, kakor da v naprej zmanjša število Slovencev na plebiscitnem ozemlju. Poleg vsega je bila meja med obema conama potegnjena tako, da je cona A segala do samih predmestij Celovca, dočim je bil Celovec v coni B. S tem naj bi bili opozorjeni slovenski kmetje na nevarnost, da bi v primeru jugoslovanske zmage v coni A izgubili svoj trg v Celovcu. Kljub vsem tem prozornim mahinacijam in potvorbam pri izvedbi plebiscita je bilo za Jugoslavijo oddanih samo 6.000 glasov manj kakor za Avstrijo.

DRUGI PLEBISCIT — PARTIZANSKA BORBA

Zgodovina Slovenske Koroške pa pozna še drug plebiscit, ki je največji preklcik vseh laži pangermanizatorjev o prvem plebiscitu in koroških Slovincih sploh — koroško partizansko borbo. To ni bil plebiscit

volilnih žar, to je bil plebiscit krvi. Tega plebiscita slovensko ljudstvo na Koroškem ni izvedlo z glasovanjem, temveč s krvavimi žrtvami, padlimi v boju z nacističnimi barbari, s tisoči pregnanih z rodne zemlje, zaprtimi v ječih in koncentracijskih taboriščih.

SLOVENSKA PISANA BESEDA NA KOROŠKEM

Razstava kaže tudi slovensko pisano besedo na Koroškem. Od najstarejšega slovenskega književnega spomenika Brizinski spomeniki preko ustnih izročil narodne pesmi, Dalmatinove biblije, koroških „bukovnikov“ (to so branja in pisanja vajeni ljudje iz ljudstva), ljudskega pisatelja Drabosnaka, Gutmanna Slovenske slovniče, narodnih voditeljev, Einspielerjevega političnega lista „Slovenec“, Janežičevega „Slovenskega glasnika“, Mohorjeve družbe“ (ki je od 1860 do 1918 natisnila 19 milijonov knjig) do koroških znanstvenikov in pisateljev novejših dobe gre razvoj slovenske kulturne dejavnosti na Koroškem. Razstavljenе slovenske knjige, brošure in listi so neizpodbiten dokaz narodne pripadnosti, kulturnosti in žilave odpornosti koroških Slovencev nasproti germanizatoričnim vplivom. Lično izdelan grafikon nazorno kaže množico pesnikov, pisateljev, znanstvenikov in glasbenikov, ki jih je Koroška dala slovenskemu narodu. Na razstavi je tudi koroški partizanski tisk, ki je bil med osvobodilno borbo koroških Slovencev svetel borec za svobodo in bratstvo med narodi. Dejstva slovenske kulturne dejavnosti na Koroškem jasno zanikajo namerne izmišljotine velikomemške propagande, katere žrtev je postal sam nemški narod.

Šest razstavljenih grafikonov živo pred očuje razvoj narodno osvobodilnega gibanja koroških Slovencev: organizacije OF, partizanske akcije, partizansko ozemlje, nemški ofenzivi maja 1944 in pozimi 1944-1945 ter osvoboditev Slovenske Koroške po Jugoslovanski armadi. Razstava o Slovenski Koroški vsebuje poleg ostalega gradiva tudi zemljevid, na katerem je točno označena meja, ki jo zahteva Jugoslavija na mirovni konferenci z Avstrijo.

Ta razstava pove še enkrat to, kar je bilo že tolikokrat dokazano: da je Slovenska Koroška slovenska zemlja in da hoče priključitev k Jugoslaviji.

Talci - Preseljevanje
Internacije - Požigi
Zapostavljanje in
zatiranje
slovenskega jezika -
Preganjanje - Potujčevanje sloven. življa

DOKUMENTI

OBTOŽUJEJO

Tako so izpodrivali slovenski jezik iz naših cerkva

V zadnjem času prihajajo z raznih strani pritočbe, da škofijski ordinariat v Celovcu nima razumevanja za potrebe slovenskega ljudstva. Še vedno je veliko fara, v katerih še ni vzpostavljeno jezikovno stanje iz prednacistične dobe. Delegacijam iz slovenskih župnij sicer vselej dajejo lepe obljube, tem obljubam pa sledijo pozneje čisto drugačna dejanja. Znan je primer iz Pliberka, prav tako je znano lažljivo izgovarjanje v primeru Marije na Zilji. Naši ljudje pa se tudi dobro spominjajo, kako je imel celovski ordinariat vsa leta odprta ušesa za nasvete in delegacije, ki jih je pošiljal „Heimatsdienst“, poznejši „Heimatsbund“. Prinašamo izveček iz okrožnice, ki jo je izdal „Kärntner Heimatsdienst“ 21. novembra 1923 pod številko 4736:

„Vsem zaupnikom! V jezikovno mešanem ozemlju so še naslednje župnije uradno označene, da imajo samo slovensko bogoslužje: Otok, Hodiše, Škofiče, Kazaze, Šmihel nad Pliberkom, Suha, Rinkole, Zvabek, Dobrla vas, Apače, Obirsko, St. Lipš, Globasnica, Škocijan, Mohliče, Zitara vas, Štebenj, Kamen v Podjuni, St. Vid v Podjuni, Kapla na Dravi, Zavrh, Glinje, Golšovo, St. Janž v Rožu, Kottmar vas, Podlju-

belj, Bilčovs, Šmarjeta v Rožu, Sveče, Bajtiše, Slovenji Plajberk, Sele, Brdo, Ziljska Bistrica, Borlje, Gorje, Melviče, St. Stefan v Zilji, Blače, Loga vas, St. Ilj, St. Jakob v Rožu, Lipa, Podgorje, Drava, Pečnica, Rožek, St. Jurij na Strmcu, Podkrnos, Medgorje, St. Peter, Pokrče, Radiše, St. Tomaž, Brnca, Loče, St. Lenart, Marija na Zilji, Bekštajnski Štebenj, Djekše, St. Jurij, Gorenče, Vovbre, Krčanje, Šmarjeta pri Velikovu, St. Peter na Vašinjah, Ruda, St. Stefan pri Trušnjah, Klošter...“

Iz razumljivih razlogov, o katerih ne moremo podrobneje razpravljati, si moramo kar najbolj prizadevati, da te župnije spremenimo v jezikovno mešane (slovensko-nemške). Privoliti v to in izdati tozadevne odredbe more samo škofijski ordinariat. Sprožiti to reč, oziroma zaprositi za spremembo pa mora prizadeta občina. Zato je potrebno v vseh občinah, kjer koli je upanje na uspeh, čimprej izvesti sledeče: Občinski svet naj nemudoma uradno zaprosi škofijski ordinariat, da odredi za vsako drugo nedeljo nemško pridigo in da proglas: dotično župnijo za jezikovno mešano in ne več za čisto slovensko.

Pri utemeljevanju vloge se sklicujte na

izid zadnjega ljudskega štetja. Če hoče katera občina storiti še več, se priporoča pobiranje podpisov.“ Podpis: Kaibitsch I. r.

Omenjena okrožnica pač govori sama za sebe, kako so po natančno premišljenem načrtu pospeševali germanizacijo Slovenske Koroške. Kako se je tudi najvišja cerkvena deželna oblast vključila v načrt velikomemškega „Heimatsdiensta“, izhaja najbolj jasno iz dejstva, da je vselej rada upoštevala naročene sklepe raznih občinskih odborov. Ni noben slučaj, da je bil dr. Hefter, ki so ga nacisti odlikovali s častnim nazivom „nemški škof“, tudi član „Heimatsbunda“. Zato tudi ni čudno, da so vestno izpolnjevali naročila „Heimatsbunda“.

Ko je bil župnik Oraš prestavljen iz Podkloštra, je na njegovo mesto prišel Nemec; ko je moral župnik Trunk zapustiti Koroško in je odšel v Ameriko, so na njegovo mesto na Peravi pri Beljaku poslali Nemca, Mešku je v Mariji na Zilji sledil Nemec, za dekanom Fritzem je prišel v Dvor nad Vrbo rajhovec, za g. Loiggejem je bilo na Dholci vpeljano nemško bogoslužje, z g. Kolarčem se je v Porečah ob Vrbskem jezeru tudi slovenščina poslovila iz cerkve; ko je odšel Baier iz Grabštajna, tam ni bilo več slišati slovenske besede v cerkvi, isto se je zgodilo v Zrelcu po odhodu Arnejca. Podobni so primeri na Vratih, v Gorjah, v Otmanjah in v zadnjem času še prav posebej v Čačah, St. Pavlu na Zilji, v Borljah in na Strmcu. V vseh teh krajih je danes izginilo slovensko bogoslužje iz cerkve in župnije so zasedli nemški duhovniki, ki ne razumejo jezika vernikov in ne odgovarjajo predpisom cerkvenega prava o kanonični sposobnosti.

Iz vsega tega je očitno, da je tudi na cerkvenem področju Maier-Kaibitsch uveljavil svoj vpliv, na drugi strani pa, da

je škofijski ordinariat rade volje sodeloval s „Heimatsbundom“.

V tem pogledu se tudi danes še ni nič spremenilo. Še naprej sedijo na slovenskih farah nemški duhovniki brez znanja jezika vernikov. Škofijstvo ni zahtevalo od njih v nastavitvenem dekretu in tudi danes ne zahteva nobenega zagotovila, da bodo v bogoslužju uporabljali slovenski jezik. Pač pa zahteva od slovenskih duhovnikov, da jamčijo za nemško bogoslužje, čeprav je po slovenskih farah popolnoma neznaten del nemških vernikov.

KDO JE PREMEŠČAL SLOVENSKE DUHOVNIKE V NEMŠKE KRAJE

Vsak slovenski duhovnik, ki je imel kakor koli opraviti z gestapo, se je moral obvezati, »da se bo brez oklevanja in brez pridržka odzval zahtevi ordinariata, da mora zapustiti svojo župnijo«.

Pred nami je akt okrajnega vodstva NSDAP v Celovcu z dne 21. avgusta 1939 pod značko B. II. G-Ba, ki vsebuje med drugim naslednji značilni stavek:

»Načelno se je treba držati stališča, ki ga zastopa tudi Gauleiter, da se stranka sama ne pogaja neposredno z ordinariatom zaradi kaznovanja ali premeščanja slovenskih duhovnikov, ampak da te zahteve postavlja gestapo.«

Ni znano, če je med gestapom in ordinariatom obstojal kak dogovor. Res pa je, da je bila večina naših duhovnikov premeščenih, čim so imeli opraviti z gestapo.

Zahtevamo slovenske kmetijske šole

Dolga desetletja se borimo koroški Slovenci za slovenske šole. Nebroj prošnji, protestov in pritožb je romalo na dunajski in koroški deželni vlado. Vendar so vse ostale nerešene ali pa so se rešavale s praznimi obljubami in izmotavanji, sledil pa jim je vselej še močnejši germanizacijski pritisk.

Če govorimo o slovenskih šolah, vse preveč mislimo samo na ljudske šole, pri tem pa pozabljamo na potrebe slovenskih strokovnih, predvsem kmetijskih in gospodinjstkih šol. Kakor na vseh drugih področjih narodnega življenja, tako se večja germanizacijski pritisk tudi v gospodarstvu. Avstrijske oblasti so že od nekdaj zanemarjale slovensko kmetijstvo na Koroškem, ker so hotele na ta način oslabil naš narodni odpor. Da so koroški ponemčevalci tudi na tem področju delali po načrtu, nam najbolj jasno potrjuje okolnost, da so številne slovenske kmetije zaradi sistematičnega gospodarskega zapostavljanja prešle v roke rajhovskih priseljencev ali pa domačih veleposestniških špekulantov. Take metode so povzročile, da je slovenski kmet segel po samoobrambi, ki jo je videl predvsem v večji strokovni izobrazbi. Segal je po slovenski strokovni literaturi, v kolikor mu je bila dostopna, in skušal izpolniti svoje skušnje na gospodarskih tečajih in strokovnih sestankih.

Na Koroškem je več kmetijskih šol, tako Litzlthof, Kucherhof, Goldbrunnhof itd. Vendar v njih naša mladina, ki jo je gnala v te šole želja po strokovni izobrazbi, ni našla tega, kar bi morala nuditi kmetijska šola mladem človeku. Nemško vodstvo je tudi strokovne šole kakor vse druge šole izkoristilo, da je slovensko mladino vzgajala v nemškem duhu in jo odtujala svojemu narodu.

Mladina, ki se je hotela odtegniti takim kvarnim vplivom, je odhajala na strokovne šole v Slovenijo. Seveda so avstrijske oblasti skušale preprečiti, da bi naša kmečka mladina obiskovala slovenske kmetijske šole v Jugoslaviji. Kajti avstrijske oblasti niso bile zainteresirane na tem, da bi se naš kmet resnično izobrazil. Kmetijske šole v Sloveniji, St. Jurju, na Grmu, v Mali Loki, v Svečini in drugod pa so našim bodočim gospodarjem in gospodinjam nudile vso potrebno izobrazbo, ker so gradile svoje vzgojno delo na spoštovanju materinske besede. Iz teh šol je prišla vrsta naših najboljših gospodarjev.

Po drugi svetovni vojni so skušali s silo preprečiti obisk teh šol. Na Koroškem pa oblasti nadaljujejo s staro politiko v šoli in gospodarstvu, zato so tudi koroške kmetijske šole v ce-

loti obdržale svojo načrtno ponemčevalno vlogo.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško, ki skuša najti poti za gospodarski dvig našega poljedelstva si prizadeva, da bi s strokovnimi tečaji vzgojila sposoben gospodarski naraščaj. Koroški Slovenci smo v pretekli dobi dokazali večjo politično in kulturno zrelost kakor nemški sosede, zato tudi ne bomo trpeli starega zapostavljanja in načrtnega zanemarjanja našega gospodarstva. Zahtevamo svoje slovenske kmetijske šole, ker zahtevamo, da se končno odpravijo krivice, ki nam jih prizadeva velenemška fašistična miselnost.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško je že lansko leto predložila predsedniku kmečke zbornice Gruberju zahtevo, da se kmetijska šola v Goldbrunnhofu izroči Slovincem v upravo. Gruber je zvest ponemčevalnim tradicijam koroških germanizatorjev sicer priznal upravičenost slovenske zahteve, hkrati pa poudaril, da Goldbrunnhofa ne more odstopiti Slovencem.

Ko beremo v listih, kako nova Jugoslavija pospešuje kmetijstvo in skrbi za strokovno izobrazbo kmečkega naraščaja, z ogorčenjem ugotavljamo, da avstrijske oblasti odklanjajo, da bi si uredili vsaj eno slovensko kmetijsko šolo na Koroškem. V Ljudski republiki Sloveniji so v kratkem času

po vojni odprli veliko število strokovnih šol za vse panoge gospodarstva. Te šole so prvovrstno urejene, imajo najmodernejše učne pripomočke in za praktičen pouk vzorna posestva. S tem je kmečki mladini v Sloveniji zagotovljena kulturna rast in odprta pot do strokovnega znanja. Vsega tega naša mladina nima.

Vse, kar danes lahko nudimo mladim gospodarjem in gospodinjam, so strokovni tečaji, ki jih je Kmečka zveza za Slovensko Koroško organizirala po naših vaseh. Ti tečaji so zvezani z velikimi težkočami, ker primanjkuje vsakršnih pripomočkov za praktično šolanje. Kmečka zveza si je zadala nalogo, da v današnjih neurejenih razmerah pokaže slovenski mladini pravo pot, od katere jo je odvrčal nacizem in da vzgoji v njej pravo ljubezen in spoštovanje do dela in napredka.

To pa nas ne more ovirati, da ne bi z vso odločnostjo postavili upravičene zahteve po slovenskih kmetijskih šolah. Hočemo svoje strokovne šole, ker ne moremo trpeti, da bi nam nemške potujčevalnice odtujevale sredi naše zemlje tudi naš gospodarski naraščaj. Naša borba velja prav tako načrtnemu gospodarskemu zatiranju kakor političnemu raznarodovanju v vseh oblikah. Slovenski mladini more nuditi resnično strokovno izobrazbo samo slovenska strokovna šola. Naša mladina ne bo prenehala s svojo borbo vse dotlej, dokler si ne pribori na vseh področjih popolno enakopravnost.

O kužnem zvrženju pri goveji živini

Težke posledice vojne se kažejo na vseh področjih gospodarstva. Mnogo bolezni se je preneslo iz drugih krajev tako na poljske pridelke, na sadje, pa tudi na živino. Ena od teh kužnih bolezni, ki ponekod že močno razsajajo, je kužno zvrženje pri goveji živini, ki ga povzročajo tako imenovani »abortus-bacili«. Ta bolezen napada maternico bregih krav in povzroča vnetje sluznice. Posledica je, da krava zvrže navadno med četrtnim in sedmim mesecem brejosti. Kužne klice, ki povzročajo to bolezen, so tudi v mrtvem teletu, v plodni vodi, pa celo v mleku. Pri bolnih bikih so klice v jajčniku in se s semenom prenašajo na krave.

Pri vsakem kužnem zvrženju okužijo bacili hlevska tla, steljo, krmo in tudi pitno vodo. Tako se bolezen lahko prenese na vso živino v hlevu. Ker kužne klice predrejo skozi vsako, tudi najmanjšo rano, se živali lahko okužijo s steljo ali krmo. Tudi človek, ki ima opravka pri zvrženju okužene krave, lahko prenese bolezen na druge živali, če si ni zadostno razkužil rok, obleke in obuvala. Isto velja za

vse pripomočke, ki so se pri tem uporabljali. Načelno naj velja, da nikdar ne čistimo jasi z metlo, s katero pometamo tla. Bolezen lahko prenašajo tudi druge živali, kakor psi, mačke, kokoši in mrčes.

Bolezen pride v hlev s tujo okuženo živaljo ali pa po bolnem biku. Tudi skupna paša zdrave in okužene živine je nevarna.

Najvidnejši pojav bolezni je predčasno teletenje. Če tele takoj pogine, če se krava ne zravna in če ne ostane več breja, so to prvi znaki bolezni. Zvrženja v prvih mesecih brejosti pogosto niti ne opazimo. Če pa je krava breja že več mesecev, se pred zvrženjem pojavijo otekline na spolovilih in iz njih se cedi rdeč izcedek. Tudi vime nabrekne. Take krave zvržejo navadno dva- ali večkrat zaporedoma.

Zdravljenje te bolezni je zelo težavno in zahteva od gospodarja veliko tuda in vztrajnosti. Skoraj vedno so zaporedna zvrženja posledica te kužne bolezni in le živinozdravnik bo lahko ugotovil, če temu ni tako. Nujno potrebno je torej, da javimo živinozdravniku vsak slučaj zvrženja, če

zasumimo, da ga je povzročilo okuženje. Okuženo govedo takoj odstranimo iz hleva, če pa to ni mogoče, ga postavimo v oddaljen kot, da ne pride v dotiko z drugimi živalmi. Zvrženi plod skrbno odstranimo iz hleva in ga položimo na hladen prostor, dokler ga ne preišče živinozdravnik. Da se zavarujemo pred večjo škodo, moramo živinozdravnikova navodila skrbno in točno izpolniti. Le on bo lahko ugotovil, če je krava ozdravljiva ali pa jo bo treba zaklati.

Elektrarna na Dnjepru spet obratuje

Po petletni prekinitvi je zdaj spet v pogonu Leninova elektrarna na Dnjepru ter daje deželi električno strujo. Gradbeni voditelj elektrarne na Dnjepru je o tem dogodku povedal naslednje:

»Skoraj tri leta je moralo nekaj tisoč ljudi zastaviti vse svoje napore, da bi elektrarna na Dnjepru spet lahko pričela z delom. S tem, da je stekla prva turbina, so bila končana pripravljala dela za to, da lahko v kratkem steče vseh devet turbin. Obnova jeza je v glavnem dokončana. Dela na strojni in transformatorski postaji so tudi že dobro napredovala.

Elektrarne na Dnjepru ne bodo samo obnovili, temveč jo bodo hkrati izpopolnili z najnovejšimi izsledki tehnike ter opremili z najsodobnejšimi napravami. Zmogljivost elektrarne bo zato povečana za 640.000 kw. Povprečna proizvodnja toka bo znašala letno več kot tri milijarde kilovatnih ur.

Preden bo elektrarna v celoti vzpostavljena, bo treba v prihodnjih letih izpolniti še precej težavnih nalog.

Zdaj montirajo drugo turbino, tretjo pa pripravljajo za montažo. Obe bosta še letos v pogonu. S tem bo končana obnova prvega dela elektrarne na Dnjepru.

Sovjetski tisk živahno razpravlja o tem, da je elektrarna spet v pogonu. »Pravda« je posvetila temu dogodku uvodnik, v katerem piše:

»Obnova elektrarne na Dnjepru je eden najlepših uspehov dela sovjetskega ljudstva za uspešno izpolnitev nove Stalinske petletke. S tem, da je elektrarna v pogonu, se je pričelo novo obdobje elektrifikacije Sovjetske zveze. Elektrarna na Dnjepru bo preskrbovala s tokom veliko industrijsko področje.

Prva turbina elektrarne na Dnjepru je v pogonu in to je uvod v celo vrsto novih zmag v proizvodnji, ki jih bo izvajalo sovjetsko ljudstvo v drugem letu Stalinske povojne petletke.

(TASS)

PREŽIHOV VORANC

2.

Vojenk tisto noč po napadu na partizane ni mogel najti miru. Bil je tako zbit, da se je komaj vlekel po nagah, toda ko je legel na svoje ležišče na parni, ni mogel zaspati. Kakor hitro je zatisnil utrujene oči, je zagledal pred seboj tisto svetlo, bežečo podobo v gozdu, ki se je zgrudila v goščavo in ki je potem nišo našli. Zdelo se mu je, da je njegova puška zadnja ustrelica nanjo. Bal se je tega priznanja, toda vedno znova mu je ta podoba vstajala pred očmi. Mogoče pa ni streljal on, mogoče sta bila Rojenkov in Sojenkov tista, ki sta streljala. Včasih si je skušal dopovedati, da tista podoba ni bila živa, ampak da je bila le kaka čudna prikazen, toda koj nato je še bolj živo verjel, da je bil to le človek, ki je izginil v goščavo. Tudi

to mu ni pomagalo, ko si je skušal dopovedati, da je bežeča podoba zbežala dalje v goro, da se je rešila, kakor so se rešili drugi, ki so jih lovili. Nazadnje tega ni verjel. Bil je ves moker od samega tuhtanja in ko je bila ura blizu polnoči, je vstal, si nataknil čevlje in klobuk in odšel v noč. Nevidna moč ga je vlekla proti gori, da se prepriča, ali je njegov strah upravičen ali ne.

Noč je bila mesečna, dasi so tenke meglice zakrivale nebo. Gora je stala vsa veličastna in svetla v ozadju, po njenih pobočjih so neprestano migale ozke sence oblakov, ki so zagrinjali luno. Dolina je bila temnejša od gore. Tisti pragovi, kjer so bili zakopani partizani, so se zdeli čisto blizu, da bi jih človek skoraj z roko dosegel.

Vojenkov sin je potegnil preko čela in zamrmral:

»Gori bom šel in pogledal v tisto drčo, da bom vedel pri čem da sem.« In je šel proti gori.

Do tistih pragov je bilo podnevi dve uri hoda, toda Vojenkov je rabil do tja polovico manj. Našel je tisto mesto, kjer je s tovariši ležal prejšnji dan med napadom. Gora je bila tiha, ali njega ni bilo strah.

»Malo si oddahnem in potem grem pogledat.« si je dejal in se položil na mehka, listnata tla.

Ležal je tako komaj par hipov, ko je zagledal spodaj med drevjem, v somraku mesečine in senc, blede, nejasno podobo, ki je korakala gori proti njemu. Najprej ga je ob tej prikazni nekaj stisnilo, ko pa je podoba prišla bliže, je skoraj vzkliknil:

»Francuh!«

Bil je Rojenkov sin. Tudi ta se je zganil, ko je spoznal na tleh svojega mlajšega tovariša.

»Kaj pa delaš tukaj?« ga je vprašal skoraj z nekakim očitkom.

»Kaj pa ti delaš tukaj?« mu je odvrnil Vojenkov.

Rojenkov se je vlegel zraven njega in šele čez nekaj časa je odgovoril:

»Hotel sem pogledati tja gori, če se ni kaj zgodilo. Človek je človek.«

»Tudi jaz sem zato prišel.« je dejal Vojenkov potem.

Nista se še utegnili dvigniti in nadaljevati poti navkreber, ko ju je zmotilo pokanje hoste v bregu pod njima. Ravno takrat je bil breg poln trepetajočih senc, ker so se na nebu oblaki razgrnili in se je polna luna uprla v goro ter prodirala skozi gozd, kjer je mogla. Med visokimi debli sta zagledala temno postavo, ki se je hitro pomikala proti njima. Preden je postava prišla do njiju, sta oba hkrati vzkliknila:

»Blažuh!«

Bil je Sojenkov sin, ki je prišel po gozdu. Ko je ta začul svoje ime, ju je spoznal in se glasno začudil:

»Ali sta vidva tukaj...?«

Tretji je legel k prvima dvema. Nekaj minut so ostali tako in molčali, njihove oči so nemo strmele po listnatih tleh, ki so migotale, kakor voda pod mesečino. Potem je prvi spregovoril Rojenkov:

»Ali gremo pogledat?«

»Pa gremo.« sta odgovorila ona dva, ko da bi se bili nekaj domenili.

Dvignili so se in odšli v breg, kjer se je gozd nehal in kjer se je pričela goščava. Tam so včrkej med bojem videli tisto podobo utoniti proti drči. Dokler je bil gozd visok, so lahko iskali. Pogledali so za vsako drevo in se sklanjali nad vsako udrtino, toda

KARL MARX

OB 64 OBLETNICI NJEGOVE SMRTI

Karl Marx se je rodil 5. maja 1819. v mestu Trier v premožni in omikani odvetniški družini. Po končani gimnaziji je stopil na vseučilišče v Bonnu, pozneje pa v Berlinu. Študiral je pravne znanosti, toda bavil se je bolj z zgodovino in filozofijo. Tedanja reakcionarna vladna politika je prisilila Marxa, ki se je hotel posvetiti profesuri v Bonnu, da se je odrekel učenjaški karieri. Leta 1841. je bil ustanovljen v Kölnu opozicijski časopis »Reinische Zeitung«, ki mu je Marx naslednje leto postal glavni urednik. Za njegovega uredništva je postajala revolucionarna in demokratična smer lista bolj in bolj očita. 1. januarja 1843 je bil list prepovedan. Po poroki z Jenny von Westphalen je odšel Marx v Pariz, da bi za mejo izdal radikalno revijo. Toda ta revija je izšla samo enkrat (Deutsch-Französische Jahrbücher). S svojimi članki v tej reviji je Marx nastopil že kot revolucionar, ki proglašal neusmiljeno kritiko vsega obstoječega in se obračal k množicam in k proletariatu.

Septembra 1844. je prišel v Pariz Engels, ki je od tedaj postal najbližji tovariš Marxa. Oba sta se vneto udeleževala tedanjega kipečega življenja revolucionarnih skupin v Parizu in v

ostrem boju z raznimi nauki malomeščanskega socializma sta ustvarila teorijo in taktiko revolucionarnega proletarskega socializma ali komunizma (marksizma).

Na zahtevo pruske vlade je bil Marx leta 1845. izgnan kot nevaren revolucionar iz Pariza. Spomladi 1847 sta se Marx in Engels pridružila tajni »Zvezi komunistov« in se udeležila njenega drugega kongresa v Londonu jeseni istega leta. Po njenem naročilu sta spisala znameniti »KOMUNISTIČNI MANIFEST«, ki je izšel februarja 1848. Ob izbruhu februarске revolucije 1848 je bil Marx izgnan iz Belgije, šel v Pariz in po marčni revoluciji v Köln, kjer je bil do 19. maja 1849 glavni urednik »Neue Rheinische Zeitung«. Protirevolucija, ki je po svoji zmagi dvignila glavo, je Marxa izročila sodišču (oproščen 9. februarja leta 1849) in potem izgnala iz Nemčije 16. maja 1849. Odpoval je v Pariz, od koder je bil spet izgnan. Nato se je preselil v London, kjer je živel do svoje smrti 14. marca 1883.

Dopisovanje med Marxom in Engelsom nam dokazuje, kako težko je bilo njegovo emigrantsko življenje. Dušila ga je revščina. Če bi ga ne bil En-

gels tako stalno in požrtvovalno z denarjem podpiral, bi Marx ne mogel dokončati svojega življenjskega dela »KAPITALA«.

Doba oživiljenja demokratičnih gibanj konec 50 in 60 let prejšnjega stoletja je Marxa spet poklicala k praktičnem delu. Leta 1864. se je ustanovila v Londonu znamenita I. internacionala. Marx je bil njena duša, pisec njenega prvega manifesta in cele vrste resolucij, izjav in oklicev. Po padcu Pariške komune 1871 je postal obstoj internacionale nemogoč. V Haagu je Marx 1872 uspel s predlogom, da se generalni svet internacionale preseli v New York. Napeta delavnost v internacionali in napet teoretični študij je naposled zrahljal njegovo zdravje.

Karl Marx je utemeljitelj znanstvenega socializma in marksizma. Marxov nauk je vsemočen, ker je pravilen. Izčrpen je in v sebi zaključen, ljudem daje enoten svetovni nazor, ki je v nasprotju z vsakršnim praznovanjem, z vsakršno reakcijo, vsakršno obrambo buržoaznega hlapčevstva. On je zakoniti dedič najboljšega, kar je ustvarilo človeštvo v 19. stoletju v obliki nemške filozofije, angleške politike in francoskega socializma (Lenin).

Ta grozna izdaja pa ni mogla ustaviti niti Rdeče armade, niti poljske armade. Neustavljivo je šel polet zmagovite Rdeče armade čez zadnje ostanke pomandranega nemškega vojaškega stroja in razobesil sovjetsko zastavo v Berlinu.

Poljska je zopet vstala! Z njo vstaja pa tudi Varšava!

Še je strašna podoba mesta, vendar vse bolj se umika veliki volji ljudstva, ki jo obnavlja, ki se je zarotilo, da jo zgradi še lepšo, še ponosnejšo kot je bila kdaj koli prej.

Iz črnih razvalin se dvigujejo velike nove stavbe. Nova Poljska raste...

Zadnje volitve so postavile mejnik tudi v njenem življenju. Ne bo šla Poljska nazaj v tiste čase strankarskih razprtij, od katerih so se redili notranji in zunanji izkoriščevalci. Nikoli več ne bodo dali oblasti tistim, ki so se dolga leta bratili in podpirali krvočrne, k so pomorili šest milijonov poljskih življenj!

Takrat so hodili k njihovim voditeljem Göring in drugi na bankete in love, se vozili po Varšavi in delali skrivne načrte, kako jo bodo zborni bardirali.

Tudi danes se Poljski taki prijatelji ponujajo... Toda šest milijonov žrtev je Poljsko za vse večne čase izmodrilo.

V Poljski vlada ljudstvo!

TA TEDEN

SE SPOMINJAMO

- 14. 3. 1883 je umrl ustanovitelj znanstvenega komunizma in učitelj svetovnega proletariata Karl Marx.
- 15. 3. 1824 je bil rojen v Brodu na Savi Branko Radičević, eden prvih srbskih pesnikov.
- 15. 3. 1944 so enote XVIII. divizije napadle nemško postojanko Preserje. Oklopni vlak, ki je prišel iz Borovnice na pomoč, je bil zavrnjen.
- 17. 3. 1944 so štajerski partizani hudo poškodovali rudnik na Lokah in na Kisovcu pri Zagorju.
- 18. 3. je dan pariške komune.
- 18. 3. 1904 je bil rojen v Sežani na Krasi slovenski pesnik Srečko Kosovel.
- 19. 3. 1944 je brigada Toneta Tomšiča zavzela nemško postojanko v Moravčah.

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI, Ottakringstrasse 83. — Glavni urednik: dr. Franc Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 29-9-20. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Volkermarktstrasse 21/I. — Tiska: »Globus«, Zeitungs- Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3—5.

VSTAJENJE VARŠAVE

Takoj prve dni druge svetovne vojne je doživela poljska prestolnica, prelepa Varšava, strahovito uničenje po nacističnem letalstvu. Vendar strahot še ni bilo dovolj! Varšava — mučenica — je morala skozi peklo petletne zasedbe. Trpljenje, ki ga je morala v tem času prestati, je nepopisno!

Varšava pa ni klonila! To so morali priznati tudi nacistični krvoloki. Človek bi lahko naštel debele knjige hrabrih in domoljubnih dejanj, s katerimi so hrabri Poljaki in Poljakinje branile čast domovine.

Prav tako kot je v ostali Poljski dvignil nemški teror le še večjo zagrizenost in odpornost in krepil vse močnejše in nevarnejše partizansko gibanje, je tudi Varšava v tej neenakomerni borbi jeklenela.

Leta 1943. so se vzdignili Židje. Okrog 40.000 jih je živel v židovski četrti, pod najneznosnejšimi pogoji. SS-ovci so hodili v njihovo četrt, tako kot gredo lovci v revir, in streljali žive ljudi, starčke, žene in otroke... Pa niti to ni bilo dovolj! Židje so izvedeli, da jih nameravajo Nemci bombardirati in do zadnjega uničiti. Takrat so se vzdignili. Šest dni je trajala

borba golorokih Židov z nemškimi letali in topovi...

Le kakih 80 jih je ušlo po podzemskih kanalih, vse drugo je padlo ali pa je bilo poklano!

Neznansko huje pa je trpela Varšava v upor leta 1944.

Varšava se je vzdignila po petih le-

Avstrijski predstavniki zatrjujejo, da vladajo med koroškimi Slovenci in Avstrijci na Koroškem »bratski odnosi«.

»Zakaj pa si ubil tega Slovenca?«

»Iz čisto familiarnih razlogov!«

(»Jež«, Beograd, 22. februarja 1947)

našli niso ničesar. Nobeden ni govoril o tem, kaj iščejo.

»Meni se pa le zdi, da je tukaj šlo,« je menil čez nekoliko časa Rojenkov.

»Jaz se natančno spominjam,« je dejal Sojenkov preudarno.

»To sem tudi jaz videl. Mogoče pa je šlo dalje proti drči!«

Med bukovim gozdom in med drčjo se je razprostirala precej široka goščava, na gosto zaraščena z bukovim grmovjem, malinovjem in drugo drmo. Tu je bilo teže iskati, ker so bila tudi tla poraščena in so razen strmega pobočja še padala proti drči, od koder so slišali šumeti vodo. Tudi zdaj ni nihče rekel, kaj iščejo, preiskali pa so ves svet precej podrobno, a brez uspeha. Potem so se nočni iskaleci lotili same drče. Tu doli so nekada spuščali hlode z višave, pozneje pa je pričela po njej dreti voda ob nalivih in si izgledala globoko, skalnato strugo. Skale, višje od človeka, so ležale v strugi; okoli njih se je vila voda. Tu je bilo svetlo kakor podnevi, vendar zaradi skal zelo nepregledno.

Pregledali so velik kos drče vsak zase. Pod neko skalo čisto ob vodi je Vojenkov odkril človeka, ki je ležal kakor senca na tleh. Imel je bel obraz, ki je strmel proti nebu. Vojenkov je

pokleknil na tla, da bi videl, kdo leži tam.

»Ali si človek?« je rekel in se sklonil čisto k njemu.

»Ali si možki, ali ženska?« je spraševal nadalje, ker ni razložil, kdo da leži na tleh.

Toda človek, ki je ležal za skalo, ni odgovoril na njegova vprašanja, temveč je rekel:

»Ali si prišel, da me boš izdal?«

Tedaj je Vojenkov spoznal ženski glas. Ta ga je tako presunil, da je pozabil na svoja dva tovariša, ki sta še preiskovala niže v drči in ju ni poklical k odkritju.

»Ali si prišel, da me boš ubil?« je rekla oseba na tleh.

Vojenkov je skozi senco spoznal, da je obraz mlad in lep. Sklonil se je k zemlji in rekel:

»Nisem prišel zato, da bi te izdal ali ubil, ampak zato sem prišel, da te rešim.«

»Ali je res, kar govoriš?« je vprašala oseba na tleh.

»Resnično, kakor resnično sem tukaj pri tebi,« se je pridružil Vojenkov.

»Kako si vedel, da ležim tukaj?«

Vojenkov naenkrat ni imel poguma, da bi odgovoril. Medtem sta Rojenkov in Sojenkov pritipala navzgor

do njega, in ko sta videla, kako se sklanja za skalo, sta glasno vprašala:

»Ali si našel?«

Ker Vojenkov niti njima ni odgovoril, sta pristopila.

Tedaj je ženska na tleh vprašala:

»Ali ste bili včeraj zraven?«

»Bili smo in zato smo prišli,« so zdaj odgovorili vsi trije.

»Zločinci!« je tedaj siknila ženska na tleh in se zganila. Vojenkovemu, ki je bil sklonjen nad njo, se je zazdelo, da so njene oči sovražno zagorele. Ta kletev je vse tri globoko zadela, zato dolgo niso našli besede. Potem jo je Rojenkov pobaral:

»Ali si ranjena?« Tedaj je že vedel, da je ženska.

Toda ženska na tleh ni slišala tega vprašanja.

»Ali ste naše pobili?« je vprašala.

»Vsi so se umaknili, samo enega so dobili, ker je bil ranjen,« je dejal Sojenkov. Tega ni povedal, kaj se je z njim zgodilo.

»Nemcev je bilo pa kakih dvajset ubitih in ranjenih,« je še hitro dodal Rojenkov.

Ženska na tleh se je tedaj izvil srečen vzdih iz prsi, podoben vzdihu otroka, ki dobi pomarančo.

»Nas so potegnili kar tako zraven,« je hitro rekel Vojenkov. Nočna senca

je preprečila, da se ni spoznala rdečica na njegovem obrazu, ker je lagala.

»Odkod si pa?« jo je pobaral Rojenkov.

»Iz Kranjskega,« je odgovorila tista na tleh.

»Mi smo Korošci,« je pristavil eden.

»Vem!« je pritrdila ženska in šele zdaj pristavila: »Ranjena sem.«

»Ranjena!« so se začudili vsi trije hkrati, ko da bi tega ne bili slutili.

»Kaj pa nameravate zdaj z menoj?« Ranjena partizanka je skušala dvigniti svojo glavo.

Na to vprašanje nihče ni vedel odgovora. Prišli so na goro ponoči, na skrivaj, kakor tatovi, ali na to vprašanje ni nobeden znal odgovoriti. Zato je odgovorila ženska sama:

»Ubijte me, ubijte me hitro!«

Fantje so obcepili negibno na mestu, kakor ukopani in so nečemu prisluškovali. Gora je bila globoko tiha in svetla, le vodica je šumela daleč doli med skalami. Po dolini so se tedaj zapazile tenke megle, ki so se svetile kakor preproge. Skozi nje so se risale posamezne samine z belimi zidovi. Prvi je napravil konec premišljevanju najmlajši, Vojenkov in dejal:

»Ali si hudo ranjena?«

(Dalje)